

NOVI

Odmev

GLASILO KULTURNO PROSVETNEGA DRUŠTVA SLOVENSKEGA DOMA

DECEMBER 2018
ŠTEVILKA 68
ISSN 1331 - 548X

PRAZNIK

Za dan reformacije v zagrebškem Slovenskem domu hrana za vsa čutila

INTERVJU

Minister Peter J. Česnik o trdoživosti slovenske skupnosti na Hrvaškem

MATERINŠČINA

Po Zagrebu in Zadru tudi Reka dobila lektorat slovenskega jezika

PRETEKLOST V SEDANJOSTI

Kako so na slikarski slog Gabrijela Stupice vplivali njegovi zagrebški učitelji?

SLOVENSKI DOM – NAŠ DRUGI DOM

- 3 Kako se po slovensko reče slovenstvu?
4 Tudi Zagreb v znamenju največjega slovenskega pisatelja
5 Slovenski dom prepun topline i ljepote stihova
5 Še več koncertov, razstav, literarnih večerov!
6 Poklon Trubarju z razstavo, glasbo, filmi in domačimi dobrotami
6 Presunljiv nastop naše rojakinje Katje Šumečnik
7 Na slovesnosti ob stoletnici bitke za severno mejo
8 Veliko smo nastopali in se tudi malo pomladili
8 Bučen aplavz zahvale prijatelju Francu Keneju
9 Franc Kene: kako je Slovenski dom postal tudi moj drugi dom
10 Vrtovčev fotografski molk in šepet
10 Pojemo, se družimo, obiskujemo maše. Nas poznate?
11 Hrvaškemu bralstvu dostopen še en slovenski roman – Prišleki
12 Božična razstava ustvarjalne delavnice Slovenskega doma
12 Slovenski noši na martinovi povorki v Dugem Selu
13 Fijakerova večer: od fotografija do torte
13 Opomnik za člane in prijatelje Slovenskega doma Zagreb
14 Kako osvežiti in prenoviti naša srečanja?
14 Koledarček petkovih srečanj
14 Praznovali bomo 90. rojstni dan!!!

POGOVARJALI SMO SE

- 15 Minister Česnik napoveduje kreativno sodelovanje s trdoživimi Slovenci na Hrvaškem

SLOVENC NA HRVAŠKEM

- 16 »Če jezik umre, umre tudi avtohtonost«
17 Študij jezika kot opora manjšini in priložnost za nove vezi
18 Ajdovke na koncertu slovenskih zborov v Tuzli
18 V Bazovici od jeseni tudi slovenščina za najmlajše
19 Kako v zamejskih skupnostih ohraniti slovenščino v družini?
20 Kako se trudimo, da smo bolj vidni, prodorni in upoštevani

- 20 Hvaležni smo Silvinu za plemenitost in dobroto
21 Grenko-sladek konec leta
22 Glasbeno obarvan praznik zagrebške manjšinske koordinacije

NOVICE OD TU IN TAM

- 22 Kaj piše v tožbi Slovenije zoper Hrvaško?
22 Polkovnik Robert Klinar: Šolanje v Zagrebu je bila zame velika in lepa izkušnja
24 Koliko se naša skupnost vidi in sliši v programih slovenske javne RTV?
24 Saša Muminović: Več kot bo projektov, bolj bomo zanimivi!

PRETEKLOST V SEDANJOSTI

- 25 Zagrebška leta Gabrijela Stupica izstrelila v slikarsko nebo
26 Prva svetovna vojna: to je bila klavnica!

MATERINŠČINA

- 27 Zakaj Frana Milčinskega še danes z užitkom beremo?
27 Zakaj hodim na pouk slovenskega jezika?

KULTURNA OBZORJA

- 28 Od stripa prek oljke do e-knjig in koprodukcij
28 Janez kaže: Pivo je dobro za kosti
29 V spomin Darji Lobnikar Lovak
29 Stanko Jančić (1932–2018)
29 Vladimir Dodig Trokut (1949–2018)

ZA VSAKOGAR NEKAJ

- 30 Fižolova potica? Fižol zmore vse!
31 Moji biseri (in kaj ti sploh so)
31 Rudolf Maister: Plemeniti Turopoljci
31 Klara Žel: Dobro nam došel prijatelj!
32 Trajen spomin na Rudolfa Maistra

Novi odmev izdajata
Kulturno prosvetno društvo Slovenski dom iz Zagreba
in **Svet slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreb**
s pomočjo
Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske
in **Urada vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu.**

Za izdajatelja:
Darko Šonc

Uredništvo:
Miroslava Marija Bahun, Stanka Herak, Polona Jurinić, Irena Pavlović, Darko Šonc, Marjeta Trkman Kravar.

Urednica:
Agata Klinar Medaković

Pregled, priprava in oprema besedil:
Ilinka Todorovski

Oblikovanje in prelom:
Intergrafika TTŽ d.o.o.

Tisk:
Intergrafika TTŽ d.o.o.
Bistranska 19, Zagreb

Izhaja občasno v slovenskem in hrvaškem jeziku.
Naklada: 800 izvodov

Naslov uredništva:
Kulturno prosvetno društvo Slovenski dom
Masarykova 13/I, 10000 Zagreb
tel./fax +385 (0)1 48 55 171
slovenski-dom@zg.t-com.hr
<http://slovinci-zagreb.hr>

Slika na naslovnici:

Gabrijel Stupica (21. 3. 1913–19. 12. 1990):
Avtoportret s prijateljem, 1941.
Foto: Goran Vranić © Moderna galerija, Zagreb - zbirka Moderne galerije, Zagreb.
Kakšna so bila zagrebška leta enega najvidnejših modernističnih slikarjev na Slovenskem? To vprašanje smo si zastavili ob 105-letnici Stupičevega rojstva, nanj pa odgovarjamo v rubriki Preteklost v sedanjosti.

Dragi rojaki, bralci Novega odmeva, člani Slovenskega doma in slovenske skupnosti na Hrvaškem ter naši prijatelji! Ob slovesu od leta 2018 se poslavljamo od vseh temnih trenutkov, ki so bili v minulih mesecih del našega življenja. Slovo od preteklosti nam omogoča, da se z novo vedrino zazremo v prihodnost in si vnovič zastavimo cilje in načrte za leto, ki je pred nami. V letu 2019 vam želimo obilo zdravja, lepih dogodkov, prijateljev, druženj, ustvarjalnosti in veselja.

Vsem nam želimo, da bi živeli v mirnem in strpnem svetu, v katerem bo dovolj prostora za manjšine in večine, s tem pa za vso različnost in drugačnost, ki nas delajo posebne, nas plemenitijo in bogatijo.

Če si bomo prizadevali za to, se bo uresničilo!

Srečno novo leto!

Uvodnik

Kako se po slovensko reče slovenstvu?

Ko govorimo o slovenstvu, imamo v mislih pristne občutke pripadnosti slovenskemu narodu. In ponos, da lahko sodelujemo v ohranjanju slovenske kulture, tradicije, navad in vrednot. Kaj pa, če naša slovenščina šepa? Smo zato kaj manj del slovenske skupnosti?

Ste se tudi vi že kdaj vprašali, ali ste tudi sami del izgubljene generacije, ki je predolgo opuščala in zanemarjala slovenščino, ker je pač nismo nujno potrebovali, zdaj pa je ne znamo obuditi? Kaj pa, če je naša slovenščina v še kar dobrem stanju, a smo pri otrocih predolgo odlašali ali prehitro obupali, ko jo je bilo treba prenašati naprej? In zdaj niti doma ne moremo več govoriti po domače? Se moramo počutiti krive?

Včasih se pogovarjamo in slišimo, da naša slovenščina zveni tuje, čutimo, da je ne obvladamo dovolj dobro, hrvaška beseda preglasi slovensko ali pa nam kot zakleto prva pride na misel, medtem ko se slovenska zatakne na koncu jezika in noče in noče na plano! Bi se morali sramovati?

Vsak izmed nas najbolje ve, kolikokrat, če sploh, si je zastavil takšna vprašanja. In razmišljal o življenjskih poteh, ki so nas preizkušale in oddaljevale, na koncu pa očitno spet nekako zbližale, pripeljale sku-

paj in združile v slovenskem društvu. Odgovor ni pretežak: jezik je resda pomemben gradnik slovenstva, o tem ni dvoma, a ni edini. Imamo tudi srce in misel in željo. Ko boste prebrali svežo številko Novega odmeva, boste zopet imeli dovolj snovi za razmišljanje o naši ljubi in prelepi materinščini, o tem, kako jo ohranjamo, osvajamo, širimo, izboljšujemo, se je učimo, jo razumemo in prenašamo naprej. Beremo lahko o lektoratih slovenskega jezika na treh hrvaških univerzah – zagrebški, zadrski in zdaj še reški. Pa o zamajskih prizadevanjih, da bi bila družina osnovna celica sporazumevanja v domačem jeziku. In o želji udeležencev pouka slovenščine, da bi svoje misli lahko izrekli in zapisovali v jeziku svojih prednikov, sorodnikov, prijateljev in sosedov. Pa tudi o reškem modelu poučevanja slovenščine za najmanjše. In o tem, da se v naši skupnosti po slovensko govori, poje, bere, misli in moli. Četudi okorno, s te-

žavo, narobe in včasih zmešano smešno! Če naša slovenščina šepa, nič zato, še vedno je v nas. Ko se sprostimo in beseda steče, je spet tako, kot mora biti. Kar šteje, so volja, vnema in spoštovanje. In tega imamo na pretek! (jpt)

Jubileju naproti

Prihodnje leto bomo slavili 90. rojstni dan našega društva, ustanovljenega leta 1929. Vabimo vas, da predlagate **slogan**, pod katerim bomo proslavljali častitljivi jubilej Slovenskega doma. Z nekaj besedami poskusite opisati našo zavezanost slovenstvu in slovenski identiteti ter trajnost, vztrajnost, obstojnost, trdživost in trdnost slovenske skupnosti v Zagrebu. Spomnimo, naš moto ob 80-letnici je bil: Smo in še bomo! Predloge sporočite po klasični ali e-pošti. Izbrani slogan bo lepo nagrajen.

Tudi Zagreb v znamenju največjega slovenskega pisatelja

Spominu na Cankarja smo se na pobudo slovenskega veleposlaništva poklonili med 3. in 13. decembrom, ko so v Zagrebu potekali Cankarjevi dnevi. Pri organizaciji sta sodelovala Slovenski dom in lektorat za slovenski jezik na Filozofski fakulteti v Zagrebu.

Miklavž je s polnim košem daril obiskal otroke v knjižnici Slovenskega doma. Foto: Jana Kocbek

V Sloveniji že vse leto potekajo številne prireditve ob stoletnici smrti enega največjih slovenskih literatov – Ivana Cankarja (Vrhnika, 10. maj 1876–Ljubljana, 11. december 1918). Zagrebški Cankarjevi dnevi so se začeli 3. decembra, ko Slovenci na rojstni dan največjega slovenskega pesnika Franceta Prešerna praznujemo Ta veseli dan kulture. Tako smo simbolično povezali velikana slovenske kulture.

V Slovenskem domu je nastopil kantavtor **Bor Seušek** z venčkom šansonov "Črtice v štiklice ali če Cankar bi popevke zlagal". Bor Seušek je Cankarju v poklon zložil dvanajst skladb, glasbenih interpretacij njegovih del, ki so pri občinstvu različnih generacij zelo dobro sprejete. Kantavtor obiskovalcem vselej pomaga s kratkimi uvodi oz. razlagami, saj je eden izmed glavnih namenov projekta spodbuda k branju in odkrivanju Cankarja. V nadaljevanju večera si je občinstvo v Slovenskem domu ogledalo igrano-dokumentarni film Cankar, režiserja **Amirja Muratovića**. Dokumentarni del filma se vrača k izvirnim rokopisom, pismom in razglednicam, risbam, redkim materialnim sledem, ki so ostale za Cankarjem, ter se ustavi ob po-

membnih postajah na njegovi življenjski poti. V igranih prizorih pa je v fragmen- tih prikazano pisateljevo zasebno življenje, kakršno je mogoče razbrati iz njegovih del.

Študentske igre in otroški smeh

Dan kasneje, 4. decembra, so Cankarjevi dnevi gostovali v Knjižnici Bogdana Ogrizovića v središču Zagreba, kjer je potekala otvoritev razstave "Cankar ne jezi se". Razstava je delo študentov Katedre za informacijsko in grafično tehnologijo (Naravoslovnotehniške fakultete Univerze v Ljubljani), ki so z izdelavo družabnih iger in pisav na svoj način obeležili Cankarjevo leto. V Zagrebu sta razstavo predstavili mentorici **Urška Stanković Elesini** in **Urška Vrabčič Brodnjak**. Po otvoritvi razstave so nastopile študentke Lektorata za slovenski jezik na Filozofski fakulteti v Zagrebu, ki so pod mentorstvom lektorice **Simone Gotal** in profesorice **Ivane Latković**, v okviru projekta Svetovni dnevi Ivana Cankarja, prevajale pisateljeva dela. Na predstavitvi so prebrale nekaj odlomkov prevodov, ki so zbrani v knjigi Antologija del Ivana Cankarja.

6. decembra se je v Slovenskem domu slišal otroški smeh. Cankarjevi dnevi namreč niso pozabili na Miklavževanje. Otroci so prisluhnili Cankarjevim črticam ter slovenskim pravljicam, ki sta jih brali veleposlanica **Smiljana Knez** in **Zlatka Rizvič**. Slovenski dom je s polnim košem daril obiskal tudi Miklavž. V nadaljevanju večera so Slovenski doma napolnili ljubitelji poezije in uživali v literarnem večeru "Živa poezija". (o tem dogodku poročamo v sosednjem članku). Cankarjevi dnevi nikakor niso mogli zaobiti Osnovne šole Ivana Cankarja v Zagrebu. Šole, ki praznuje svoj dan 10. maja, na dan rojstva Ivana Cankarja. Zagrebški "Cankarjevci" že vrsto let uspešno promovirajo ime in podobo Ivana Cankarja na Hrvaškem. 7. decembra smo se družili z učenci 7. razredov, ki so letos povezani z Osnovno šolo Brezovica pri Ljubljani, v projektu Branje ne pozna meja. Učenci so pokazali odlično poznavanje Slovenije in Ivana Cankarja. Sklepno dejanje Cankarjevih dni v Za-

Bojan Sedmak: SE

Oditi na kak otok, daleč
od sebe, zavleči se v azil rastlinja,
spanja, kruha in vina;
znebíti se nedoločnikov,

potrebe po pisanju, poezije;
prebiti se od zanosa pijan
skozi metonimije praznine
do čistine samotnega pristana;

tam poklekiniti, odkleniti oko
v nebo, tako zelo leči v zemljo,
vodo, plamen, dih,
da se izniči blaznost biti nič ...

Enes Kišević poveo je ljubitelje lipepe riječi u svijet žive poezije.

grebu je potekalo 13. decembra na Filozofski fakulteti v Zagrebu. Študenti so si ogledali igrano-dokumentarni film Cankar, predstavili Cankarjeve prevode in v knjižnici pripravili razstavo Cankarjevih del, ki je bila na ogled med 10. in 17. decembrom 2018. Cankarjeve dneve v Zagrebu je obiskalo več sto obiskovalcev, ne le pripadniki slovenske skupnosti temveč tudi številčna hrvaška publika. Organizatorjem pa je Cankar nakazal, da lahko s skupnimi močmi še bolj kakovostno predstavljajo slovensko kulturo v Zagrebu.

Matjaž Marko 🍏

Z otvoritve Cankarjevih dni v Slovenskem domu: ljubljanski kantavtor Bor Seušek. Foto: akm

Slovenski dom prepun topline i ljepote stihova

Slovenski je dom zahvaljujući predsjedniku Darku Šoncu širom otvorio svoja vrata pjesnicima. Na prvom susretu pod nazivom Živa poezija, koji se dogodio 6. prosinca, svoju su poeziju interpretirali pjesnici iz Maribora i Varaždina.

U povodu 100. godišnjice smrti Ivana Cankara, **Asja Kišević** je pročitala poznatu priču *Mater je zatajil* i dvije pjesme iz knjige *Erotika: Iz moje samotne, grenke mladosti* i *Noć prihaja v mojo tiho sobo*, a pjesnik **Enes Kišević** pročitao je te iste pjesme na hrvatskom jeziku u prepjevu Vesne Parun i Dragutina Tadijanovića. Publika je imala priliku upoznati pjesnikinju **Ljubicu Ribić** iz Varaždina i pjesnika **Milana Novaka** iz Maribora. Glavni gost večeri bio je **Bojan Sedmak**,

također mariborski pjesnik, koji nam je svojom gitarom i svojim stihovima donio puno topline i ljepote. (ek) 🍷

Milan Novak, Ljubica Ribić, Bojan Sedmak (s lijeva).
Obje foto: Nino Lah

Bojan Sedmak (1958), profesor slovenščine in filozofije na Prvi gimnaziji Maribor. Od zgodnjih osemdesetih let, ko je bil vodja Kluba mariborskih študentov v Ljubljani, je viden in pomemben soustvarjalec družbenega in kulturnega dogajanja v Sloveniji, zlasti na Štajerskem. Pisal je časopisne eseje, književne kritike in kolumne, delal radijske oddaje o literaturi in glasbi, prevajal in lektoriral, prirejal in povezoval odmevne pogovore s kulturnimi ustvarjalci v Mariboru, nastopal kot kantavtor in podarjal svoja besedila glasbenikom (med njimi tudi skupini Lačni Franz), snoval in režiral gledališke predstave in performanse. Na gimnaziji je koordiniral šolsko imprologo. Velja za zasvojenega šahista. Objavil je več pesniških zbirk, med njimi *Tisto, Mobi poljubi moi ljubi*, *Potem za zdaj že kdaj*, *Mraken ali bitje ponoči*, *Zamahi med belo rdeče* ter plošček z uglasbitvami svojih besedil *Mešani na žarkih*.

Anketa

Še več koncertov, razstav, literarnih večerov!

Člane Slovenskega doma in naše bralce smo pobarali o tem, kateri letošnji dogodek v Slovenskem domu jim je najbolj ostal v spominu in kakšne predloge imajo za popestritev programov, ki se bodo vrstili v letu 2019?

Marinka Jocić: »Prekrasen je bil skupni koncert pevskih zborov iz Globokega in našega zbora. Tega doživetja ni mogoče opisati! Pa nedosegljiv dirigent **Franc Kene**. Potem pa še imenitno druženje, klepet in ples – to mi je še posebej ostalo v spominu. V prihodnosti bi si želela čim več dogodkov, povezanih z glasbo, ki jo imam tako rada. Še posebej sem vesela, če se na koncu koncerta tudi občinstvo pridruži petju.«

Vida Obratov: »Izpostavila bi dogajanja okrog velike noči in božiča, ko je v Slovenskem domu praznično in so na ogled razstave ustvarjalne delavnice Šopek. Vedno pridem s hčerko in vnuki, da tudi oni vidijo, kaj je izvirno slovenskega, narodnega. Vedno smo zadovoljni. Prek sestre **Stanke**, ki poje v MePZ Slovenski dom, zvem, kaj vse pojejo in bi predlagala, da večkrat zapojejo v Slovenskem domu, saj se premalo slišijo slovenske pesmi.«

Marija Mimi Manestar: »Zelo lepo mi je bilo na odprtju Cankarjevih dni, na večeru šansonov, ko je nastopal ljubljanski kantavtor **Bor Seušek**. Predlagam, da se podoben večer šansonov pripravi tudi v spomin na Prešerna, Župančiča in druge barde slovenske književnosti, vsaj v Sloveniji jih ne manjka. Moj predlog je tudi, da se prireditve začnejo ob 18. uri, ker jih bomo lažje obiskovali, saj smo starejši in daleč stanujemo. Vse drugo mi ustreza, nič me ne moti.«

Mila Stoviček: »Najbolj se me je dotaknil dan reformacije, Primož Trubar se mi vedno zdi zanimiv, pa tudi likovne razstave so mi bile zelo všeč, čeprav vse manj hodim okrog. V letu 2019 bi si želela še več likovnih razstav in literarnih večerov, ker me takšne prireditve najbolj veselijo.«

Agata Klinar Medaković 🍷

Poklon Trubarju z razstavo, glasbo, filmi in domačimi dobrotami

Slovenski državni praznik dan reformacije in spomin na Primoža Trubarja smo v Slovenskem domu počastili 24. oktobra. Dogodek je nahranil praktično vsa čutila: ne le vida in sluha, ampak tudi voh in okus, saj je bil tudi kulinarčno obarvan.

Praznični dogodek je potekal v organizaciji Sveta slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreb, Slovenskega doma, in Zavoda Parnas iz Velikih Lašč. Člani Parnasa so že sedmič gostovali pri nas, tokrat tudi v duhu čezmejnega projekta Slovenije in Hrvaške Uživam tradicijo.

V kulinarčni delavnici, ki jo je vodila **Lili Mahne** iz kmetije Mohar, smo članice Slovenskega doma pripravile tradicionalne potičke ter ptičke iz kruhovega testa polnile z okusnimi doma pripravljenimi nadevi. Tako pripravljeno pokušino je na koncu Lili Mahne tudi predstavila številnim obiskovalcem, ki so slastne zalogajčke po končanem kulturnem programu lahko tudi okusili in zalili z domačim jabolčnim sokom.

Udeleženke kulinarčne delavnice: Marjeta, Stanka H., Cvijeta, Mira, Marija, Stanka N., Lili Mahne (z desne). Foto: SŠ

V spomin na nono Avguštino

V počastitev letošnjega dneva reformacije sem se vključila tudi jaz osebno, s priložnostno razstavo slovenskih kuharskih knjig, ki so samo majhen del moje osebne zbirke. Ta šteje približno 200 kuharskih knjig iz celega sveta. Razstavo sem posvetila moji noni Avguštini, ki je bila izvrstna kuharica, cenjena daleč naokrog, in je znala iz preprostih sestavin skuhati izjemno dobre jedi. Še ko sem bila otrok, mi je podarila „biblijo“ slovenske kulinarike, knjigo redovnice Felicite Kalinšek Slovenska kuharica, izdano v letu mojega rojstva. To je prva in najstarejša knjiga moje zbirke. Najnovejša pa je s tokratnega druženja: gosti iz Zavoda Parnas so me razveselili s pravkar izdano kuharsko knjigo gospodinj iz občine Sodražica.

Kulinarčni delavnici je sledil kulturni program, ki ga je povezoval **Jože Starič** iz Zavoda Parnas. Za glasbeno popestritev je poskrbel trio PIK iz Glasbene šole Ribnica – oddelek Velike Lašče: **Eva Pečnik** na violončelu, **Eva Ivanc** na klavirju in **Špela Kokošinek** na violini. Njihova mentorica je **Izabela Vlašić**, vendar je bil tokrat z njimi učitelj **Ivo Vlašić**.

V pester program je bil vključen tudi ogled kratkih 2-minutnih filmov, ki so jih posneli mladi iz Velikih Lašč pod vodstvom **Tadeja Bavdka** v letošnjem projektu Življenje ustvarja zgodbe. To so filmi: Listki, O mizici in Cuprence z Osolnika. Zadnji film 100% okusno pa je kulinarčno obarvan.

Program je spremljala razstava petih panojev »Trubar in Turjaški« zgodovinarke **Barbare Žnidaršič**, s katero smo se še dodatno sprehodili skozi Trubarjev čas.

Ob koncu kulturnega programa nam je **Metka Starič**, ustanoviteljica Zavoda Parnas, predstavila načrte za prihodnost čezmejnih projektov Uživam tradicijo in Življenje ustvarja zgodbe ter se s priložnostnimi darili zahvalila gostiteljem in sodelujočim. V rubriki Ne pozabimo slovenskih jedi pa lahko preberete, kaj vse zmore fižol – odličen recept je iz knjige, ki so jo društvu podarili gosti.

Večer smo zaključili v druženju ob tradicionalnem Trubarjevem golažu iz divjačine z ajdovimi žganci.

Marjeta Trkman Kravar

Koncert

Presunljiv nastop naše rojakinje Katje Šumečnik

V Prešernovi dvorani Slovenskega doma je 16. novembra nastopila naša stara znanka, slovenska harfistka **Katja Šumečnik**. Koncert je potekal v okviru mednarodnega harfistovskega festivala Zagreb harp 2018, ki je potekal od 14. do 19. novembra.

Glasbenica se je na koncertu z naslovom *My favourites* predstavila s skladbami, ki so ji bile najljubše med študijem. Tako smo prisluhnili skladbam M. Tourniera, J. S. Bacha, D. Bernatoviča, A. Zabela, F. Godefroida in drugih. Nastopili sta tudi gostji iz dueta Fermata: violinistka **Barbara Polšek Sokolović** in harfistka **Mirta Lice** iz Zagreba. Duet je po premoru izvedel skladbo Zdeneka Folprechta,

Koncert se je končal s stavkom iz Smetaneve simfonije Moja domovina - Vltava,

ki ga je Katja Šumečnik izvedla tako presunljivo, da je požela velik aplavz polne Prešernove dvorane. Zvoki harfe, ene najbolj plemenitih inštrumentov, so napolnili našo dvorano, na trenutke se mi je zdelo, kot bi igrale citre, posebej lepo pa so se prelivali zvoki rečnega toka praške Vltave.

Umetnica je v Slovenskem domu prvič nastopila spomladi 2016, ko se je izpopolnjevala v Zagrebu; o tem koncertu smo poročali v Novem odmevu št. 59.

Polona Jurinić

Impresiven nastop Katje Šumečnik. Foto: akrm

Na slovesnosti ob stoletnici bitke za severno mejo

S člani Sveta slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb, ki se že tradicionalno na povabilo Zveze društev generala Maistra udeležujejo svečanosti ob Maistrovem dnevu, sem se 22. novembra odpravila v Maribor, na državno proslavo, ki je bila posebej slovesna, saj je od prelomnih dogodkov minilo sto let.

Svečanost ob Maistrovem dnevu v SNG Maribor. Foto: akm

Prireditve v SNG Maribor se je udeležil tudi vrh slovenske politike, med njimi premier **Marjan Šarec**, minister za notranje zadeve **Boštjan Poklukar** in minister za kulturo **Dejan Prešiček** ter predsednik republike **Borut Pahor**, ki pa je pred prihodom na proslavo še položil venec k Maistrovemu spomeniku na trgu Rudolfa Maistra v Mariboru. Na proslavi so sodelovali tudi zastavonoše veteranskih organizacij, nosilci bojnih zastav ter orkester slovenske vojske. Slavnostni govornik je bil predsednik državnega zbora **Dejan Židan**, ki je v govoru omenil, da Maister ni bil le domoljubni vo-

jak in general, ampak tudi velik ljubitelj knjig in pesnik. Maistrovi potomci so pred dvema desetletjema njegovo zasebno zbirko, ki šteje 5945 knjig, izročili v hrambo Univerzitetni knjižnici Maribor (UKM). Maistrovo knjižnico so letos razglasili za kulturni spomenik državnega pomena; pred proslavo je pristojni minister Prešiček vodstvu UKM izročil ustrezno označevalno tablo.

Impresije domoljubja

Z Maistrovo pesniško žilico in domoljubjem so nas seznanili številni nastopajoči na proslavi. Recitirali so Maistrove misli,

predstavili Maistrovo uglasbeno poezijo ter predvajali pričevanja otrok o tem, kdo je bil Maister. Igralec **Bojan Marošević**, ki je 26. novembra 2010 z avtorsko monodramo *General* po zgodbi **Toneta Partljiča** gostoval v Slovenskem domu, je tudi tokrat nastopal v vlogi Maistra. Za umetniški program z naslovom *Impresije domoljubja* je bil zadolžen režiser **Bojan Labović**, pridružili so se mu še glasbenik in skladatelj **Vasko Atanasovski**, scenografka **Petra Veber**, oblikovalec svetlobe in videa **David Orešič**, koreografka **Valentina Turcu** in kostumografka **Belinda Radulović**. Proslavo je neposredno prenašala Televizija Slovenija. Po proslavi smo bili vsi povabljeni na sprejem v Kazinski dvorani.

Prežeti z globokimi domoljubnimi čustvi smo se v Zagreb vrnili v poznih nočnih urah.

Marjeta Trkman Kravar 🇺🇦

Kar Mojzesu je bila Sinaj gora, to tebi je rešitev Maribora. (zapis slovenskega pesnika Iga Grudna v Maistrovi spominski knjigi, 1923)

Maistrove zasluge za današnje meje Slovenije

Kdo je bil general Maister ter kako sta povezana prva svetovna vojna, bitka za severno mejo in današnja podoba tega dela Evrope? Zapisujemo ključna dejstva.

- Rudolf Maister se je rodil 29. 3. 1874 v Kamniku, umrl je 26. 7. 1934 v Uncu pri Rakeku.
- Prvi slovenski general se je izšolal na Dunaju, kot častnik avstro-ogrske vojske pa je služboval v Ljubljani, Celovcu, Przemyslu, Celju, Gradcu in Mariboru.
- V dneh pred koncem prve svetovne vojne je bil stalni poveljnik tako imenovane črne vojske številka 26 v Mariboru.
- Ko je po vojaškem porazu leta 1918 razpadla monarhija, je bil Maribor z okolico razglašen za del Nemške Avstrije. Maister je zahteval, da postane posest Jugoslavije, ki je nastajala na pogorišču Avstro-Ogrske.
- 1. novembra 1918 je s 15 častniki in 87 vojaki zavzel vse vojašnice in druge pomembne objekte ter postal komandant vse spodnje Štajerske.
- Ko so Nemci poskusili vnovič prevzeti oblast, je Maister zbral prostovoljce, ustanovil mariborski pešpolk, ki ga štejemo za prvo redno slovensko vojsko, in 23. novembra razorožil nemško varnostno stražo.
- Maistrove enote so v naslednjih dneh zasedle ozemlje vse do severne jezikovne meje, od Radgone do Dravograda, ki je danes tudi meja Republike Slovenije.
- Od leta 2005 se v Sloveniji 23. november praznuje kot državni praznik, dan Rudolfa Maistra. (jpt) 🇺🇦

Veliko smo nastopali in se tudi malo pomladili

Če je kdo zaslužen za ohranjanje kulture, slovenskega jezika, domačih in umetniških pesmi v Slovenskem domu v Zagrebu, je to, upam si reči, MePZ Slovenski dom. Čeprav je bilo že velikokrat rečeno, ni odveč spomniti, da je to najstarejša sekcija Slovenskega doma, saj se poje že od leta 1930.

V tistih časih so imeli pevci ob sobotah pouk glasbene teorije. Tega danes ni več, tudi sicer so se časi spremenili. Pevci so odhajali in prihajali, kot člani zbora pa so slovensko pesem vselej ponesli tja, kjer so nastopali, bodisi med člane Slovenskega doma bodisi med prijatelje na Hrvaškem, v Sloveniji ali drugih sosednjih državah.

Leta kar bežijo, bolezni nam sledijo. Upiramo se tem spremlje-

Pevke in pevci MePZ Slovenski dom na torkovih vajah. Foto: Stanka Herak

Številke

88 let deluje pevski zbor Slovenskega doma.

39 pevskih vaj smo imeli v letu 2018.

10 nastopov je imel letos naš zbor.

valcem starosti, ampak včasih ne gre. Slovenski dom je drugi dom številnim našim članom. To je posebej veljalo za našo Ivan-ko, ki je zbor vodila 20 let. Bolezni ni mogla premagati. Pustila je neizbrisen pečat v Slovenskem domu in zboru. Vedno vesela, zavestna, odgovorna. Nadaljujemo njeno pot.

Pohvalimo se!

Letos smo veliko nastopali. Januarja v zagrebški katedrali na koncertu božičnih pesmi, aprila na našem odru skupaj z Lovskim pevskim zborom iz Medvod in na reviji pevskih zborov Primorska poje v Proseku. Maja smo se s slovensko pesmijo poslovili od Ivanke na Krematoriju v Zagrebu ter zapeli na otvoritvi razstave delavnice Šopek. Sezono smo zaključili junija z nastopom na Taboru slovenskih pevskih zborov v Šentvidu. Septembra so se začele vaje, sledil pa je prvi jesenski nastop, na koncertu Društva delovnih invalidov v Prečkem. V najlepšem spominu nam je ostal nastop ob 15-letnici zbora Društva upokojencev v Metliki, kjer smo bili časni gostje in od koder smo se vrnil z darilom - belokranjsko narodno nošo. O nastopu s pevci pod vodstvom **Franca Keneja** ter o nastopu v Medvodah podrobneje poročamo v tej številki Novega odmeva. Zbor pod vodstvom **Ivice Ivanovića** vadi vsak torek dve uri. Redno prihajamo. Gledala sem starejše fotografije in vidim, da ni veliko novih pevcev, čeprav so prizadevanja za pomladitev obrodila nekaj sadov. Še se bomo trudili, da privabimo mlajše pevce.

Stanka Herak

Večer domačih pesmi

Bučen aplavz zahvale prijatelju Francu Keneju

V Slovenskem domu smo bili 15. novembra počaščeni z gostovanjem treh pevskih skupin iz Globokega. Koncert je bil tudi priložnost, da se zborovodja Franc Kene v veselem vzdušju poslovijo od globoških pevcev, ki jih je uspešno vodil 7 let. Pred tem je bil dobrih 12 let tudi dirigent MePZ Slovenski dom, ki je prav tako nastopil na koncertu.

V našo sredo so iz Globokega prišli: Lovski pevski zbor, Ljudski pevci ter Ženska vokalna skupina Barbara. Vsi ti zbori imajo močno povezavo, pevovodjo Franca Keneja, ki je bil tudi pobudnik koncerta z naslovom Večer domačih pesmi in spominov. Spomni-

Skupni natop vseh petih zborov s pesmijo Pevec. Foto: akm

mo: Franc Kene je dolga leta deloval tudi v Slovenskem domu. Davnega leta 1998 je zamenjal takratnega dirigenta **Petra Kutnjaka**. Že po nekaj vajah je bil viden ogromen napredek v kvaliteti petja. Nastopi so bil pestrejši, uživali smo na nastopih. Kar pa je najvažnejše: peli smo res po slovensko. Na žalost je zborovodjo leta 2011 presenetila resna bolezen in takrat je bilo našega sodelovanja konec.

Pevke, pevci in zborovodja navdušili!

Četrtek koncert je z pozdravnimi verzmi, namenjenimi Francu Keneju, pričela naša pevka **Klara Žel**. Zatem pa je naš zbor kot gostitelj zapel našo himno: Slovenski dom - naš drugi dom ter temu času primerno pesem: Ko'b sodov ne b'lo.

Na oder je potem prišla skupina ljudskih pevcev, ki jo sestavljajo pevci lovškega zbora, željni prepevanja na starinski, fantovski način. Njihovo petje »po globočko« sta kmalu spoznala tako Slovenija kot tujina. Na odru Slovenskega doma so zapeli: Dekle, dekle, jaz te vprašam, Po polju jezdi fantič mlad, Fantiči se skup zbero. Da so pesmi hudomušne, se je videlo po razpolože-

Franc Kene: kako je Slovenski dom postal tudi moj drugi dom

Z rojaki v Slovenskem domu v Zagrebu sem se prvič srečal kot zborovodja MePZ Franc Bogovič Dobova, ki je skupaj s takratnim Radiom Brežice izpeljal akcijo zbiranja slovenskih knjig za knjižnico v Slovenskem domu. Kako je na videz bežno srečanje preraslo v dolgo prijateljstvo?

Ob izročitvi knjig smo imeli v Zagrebu z zborom iz Dobove tudi nastop in tako so nastali prvi stiki. Kakšno leto zatem sem kot delavec na Skladu za kulturne dejavnosti v Brežicah pomagal organizirati razstavo brežiških likovnikov v Slovenskem domu, potem pa me je predsednik društva **Darko Šonc** »zasnubil«, da postanem zborovodja MePZ v Slovenskem domu. Sprva »začasno«, za kakšno leto, nato pa se je to moje »zdomstvo« v Zagrebu razvleklo na skoraj 13 let.

S pevkami in pevci v zboru smo se hitro ujeli in kmalu sem postal njihov stalni zborovodja. Vrstile so se vaje, nastopi, koncerti, gostovanja ... Malo mi je žal, da vsega tega nisem beležil in ohranil tudi na papirju, ne samo v glavi, saj ta kar hitro vzame radirko v roko in izbriše marsikaj, kar bi bilo vredno ohraniti.

So mi pa ostali lepi spomini na prijetna druženja s pevkami in pevci ob različnih slovesnostih in prireditvah v Slovenskem domu, pa vsakoletne udeležbe na Taboru pevskega zbora Šentvid in na reviji Primorska poje. Posebej vesel in ponosen sem, da sem lahko kot zborovodja zagrebškega zbora kar nekajkrat dirigiral v Koncertni dvorani Vatroslav Lisinski in kadar koli se znajdem v njej kot poslušalec, spomini na tiste nastope vedno znova oživijo. Kot zborovodja MePZ Slovenski dom sem se udeležil številnih srečanj s slovenskimi društvi na Hrvaškem, v Sloveniji, Italiji, Bosni in Herce-

govini in z mnogimi od njih imam še sedaj pristne stike, ki so obogatili z izmenjavo gostovanj naših zborovskih skupin z njihovimi.

Ko je treba odložiti dirigentsko palico

Junija 2011 smo imeli zaključni, poslovilni koncert. Malo so taki odločitvi prispevala leta, malo pa morda slutnja, da z mojim zdravjem ni vse v najboljšem redu, kajti slab mesec po tistem koncertu sem zaradi hude bolezni moral v bolnico, iz katere sem se vrnil šele čez slabih šest mesecev. Seveda sem počasi moral opustiti tudi druge obveznosti in tako sem se letos odločil, da bom po 38 letih dokončno odložil dirigentsko palico in prenehal voditi pevske zборе.

Izjemno sem hvaležen KD Slovenski dom Zagreb, da mi je omogočilo, da to slovo opravi pri njih, ko je tam gostovalo KD Globoko z vsemi sekcijami. Vesel in ponosen sem, da smo pevke in pevci iz Globokega, kraja, kjer sem rojen in kjer živim vse svoje življenje, zaključno pesem mojega zborovodstva skupaj z zborom Slovenski dom zapeli prav v njihovi dvorani.

Hvala vam, dragi rojaki in veliko uspešnega delovanja vam želim še naprej. Ostal bom vaš zvest sopotnik in prijatelj, dokler mi bodo to življenjske moči dopuščale. Slovenski dom je postal tudi MOJ drugi dom.

Franc Kene

Franc Kene je naš zbor vodil do leta 2011, globoške pevce pa zadnjih sedem let. Foto: osebni arhiv

Na koncertu je bilo veselo. Foto: akm

nju med poslušalci. V dvorani se je slišal glasen smeh, na koncu pa močan aplavz. Še glasnejši aplavz so pozele pevke vokalne skupine Barbara. Tudi njihov prvi vodja je bil Franc Kene. Pevke nastopajo na prireditvah v domačem kraju, na Pesmi Posavja, nastopilepa so tudi pri Slovencih v Splitu, Šibeniku in Sarajevu. Skupino zdaj vodi **Tjaša Zidanič**. Zapele so nam Ave Mario, Rožic ne bom trgala, Čakala bom.

Pevke na odru so zamenjali pevci lovškega pevskega zbora. V čast mi je, da sem bil v prvi sestavi tega zbora, davnega leta 1971. Ta zbor je najstarejši lovski zbor na Slovenskem. Bil je pobudnik in gostitelj prvega srečanja slovenskih lovskih pevskega zbora v Globokem leta 1973. Takrat je bil dirigent **Miha Haler**. Zbor

redno nastopa na reviji pevskega zbora Pesem Posavja in na srečanjih pevskega zbora in rogistov Slovenije. Zbor trenutno vodi **Mileva Kralj Buzeti**. Zapeli so ljudsko pesem Sinoči sem na vasi bil, Nagelj, O kresu.

Pevcem na odru so se pridružile pevke skupine Barbara in tako so sestavili mešani pevski zbor. MePZ KUD Globoko je bil ustanovljen predvsem zaradi sodelovanja v različnih programih kulturnega društva. Dirigent zbora je Franc Kene. Zapeli so nam: Teče mi vodica, Luna sije, Dva lepa pušlca. Na koncu se je pevcem pridružil še domači zbor Slovenski dom in pod vodstvom Franca Keneta je zazvenela vsem znana pesem Pevec.

Zakaj bi ne pel?

Besedo sta prevzela predsednik Slovenskega doma **Darko Šonc** in predsednik KUD Globoko **Janko Križan**. Izmenjala sta si priložnostna darila, še enkrat je pred pevce stopil Franc Kene in smo zapeli zadnjo kitico pesmi Pevec, ki pravi takole: »Je delo končano in vse že zaspano.« S temi besedami je naš prijatelj Franc Kene pokazal, kaj mu pomeni pesem, pokazal je bistvo in moto svoje življenjske poti. Kadarkoli je stopil pred pevce, je pokazal sebe in tudi ta večer je bilo tako. Zahvalili smo se mu z bučnim aplavzom. Po uradnem delu je sledilo druženje ob prigrizku ter dobri kapljici, slišala se je tudi lepa domača pesem. Vse lepo se enkrat konča, poslovili smo se ter odšli vsak svojo pot dobre volje in lepih vtisov.

Marjan Dirnbek

Pojemo, se družimo, obiskujemo maše. Nas poznate?

Duhovna sekcija A. M. Slomšek se bralstvu Novega odmeva predstavlja z nekaj podatki o delovanju v iztekajočem se letu in načrti za leto 2019.

Zbor Duhovne sekcije A. M. Slomšek ima vaje vsak petek ob 15.30 uri. Takšen urnik nam ustreza, saj je primeren našim letom. Smo starejši, nekaj pevcev je rojenih pred letom 1940, največ pa nas je v starostni skupini od 65 do 80 let.

Člani sekcije se v Slovenskem domu družimo tudi po nedeljskih mašah v slovenščini, ki potekajo dvakrat na mesec v cerkvi Ranjenega Jezusa na Ilici. Premor imamo julija in avgusta, ko je veliko članov odsotnih. Nekateri so na oddihu na morju, nekateri pa počitnice preživljajo s svojimi otroci

Članice zbora z dirigentom Vinkom Glasnovičem po končani vaji se sproščajo ob skodelici čaja. Foto: Verica Cedli

in vnuki. Premor je tudi februarja, saj se je v praksi izkazalo, da je v tem mesecu običajno poledica ali pa ulice prekrije sneg, kar nam je otežilo prihod na mašo. Težave so imeli tudi duhovniki, ki so se z avtom težko prebijali po poledelih ali zasneženih cestah iz Slovenije.

V tem letu so nas med januarjem in novembrom razveselili naslednji duhovniki: **Boštjan Gorišek** – štirikrat, **Anton Trpin** – petkrat, **Robert Smodiš** – petkrat, **Alojz Kačičnik** – enkrat in **Gorazd Bastašič** – enkrat. Ob pisanju tega poročila je bil pred nami še prazničen december, s katerim bomo zaokrožili leto.

Na druženje po mašah nas pride veliko, vendar ne vsi. Smo razsejani po mestu in nekateri gredo po mašah takoj domov, saj so odvisni od več linij avtobusa, da bi prišli v svoj dom. Vedno se nam pridružijo duhovnik, ki je daroval mašo, in nune, da poklepečemo, se bolje spoznamo in sprostimo. Nato komaj čakamo naslednjo skupno nedeljo.

V naslednji številki Novega odmeva bomo zapisali koledar načrtovanih maš v letu 2019, da bi se jih lahko udeležili vsi verniki, ki to želijo. In da bi se po mašah lahko družili v Slovenskem domu.

Za prihodnje leto naš zbor poleg petja pri svetih mašah načrtuje tudi nastop na reviji Primorska poje, in sicer skupaj z zbori, ki pojejo cerkveno glasbo. Smo se že prijavili in samo čakamo razpored nastopov. Za april načrtujemo tudi obisk Ljubljane. O dejavnostih, ki še niso potrjene in usklajene, pa bomo pravočasno poročali v Novem odmevu. (BMM) 🍵

Razstava

Vrtovčev fotografski molk in šepet

V Prešernovi dvorani je bila 28. novembra odprta razstava črno-belih fotografij Stanka Vrtovca (Maribor, 1947– Zagreb, 2017) z naslovom *Moč tišine*. Razstavo je Svet slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb pripravil v sodelovanju z zagrebško Moderno galerijo-studiem Josip Račić, kjer so bile Vrtovčeve fotografije na ogled spomladi.

»Stanko je bil izjemen človek in po sebi pojav. A ne leto: bil je ključ za branje sodobne hrvaške fotografije.« S temi besedami je eden najboljših sodobnih hrvaških fotografov **Ivan Posavec** na

O izjemnem prijateljstvu s Stankom Vrtovcem sta z izbranimi besedami spregovorila fotografa Ivan Posavec (desno) in Vladimir Vučinović Čarli (levo). Foto: MB

Hrvaškemu bralstvu dostopen še en slovenski roman – Prišleki

Roman Lojzeta Kovačiča *Prišleki* je v hrvaščini dobil naslov *Pridošlice*. Prevedel ga je hrvaški in slovenski pesnik, pisatelj in prevajalec Božidar Brezinščak Bagola, izdala pa zagrebška založba Alfa. Roman na 1156 straneh je izšel v dveh knjigah.

Kovačič sodi med najpomembnejše slovenske pisatelje druge polovice dvajsetega stoletja.

Njegova življenjska izkušnja, ki je izkušnja tujstva in individualizma, zmeraj znova izpostavljenega sovražnemu družbenemu okolju, se je prelila v umetniško pričevanje o posamezniku v času totalitarizmov in nacionalizmov, vsakovrstnih represij in omejitev. Na predstavitvi v Slovenskem domu 7. novembra se je zbralo lepo število ljubiteljev knjige – skupaj okoli šestdeset. Pozdravila jih je Agata Klinar Medaković, ki je tudi zelo prepričljivo prebrala dva odlomka v hrvaščini. Urednik založbe Alfa Božidar Petrač je spregovoril o leposlovnih delih, ki jih je iz slovenščine v hrvaščino prevedel Božidar Brezinščak Bagola, finančno pa podprla Javna agencija za knjigo Republike Slovenije. Omenil je romane Vinka Möderndorferja in Andreja Skubica ter posebej izpostavil *Izbrana dela* (pesmi, dnevnik, novele, eseje) Edvarda Kocbeka. Prevajalec je poudaril, da Kovačič poleg Kocbeka zavzema največ prostora v njegovem prevajalskem opusu, saj je že leta 1985 prevedel tri poglavja iz njegove pentalogije *Pet fragmentov*, ki so v hrvaščini izšla pod naslovom *Tri žene*. Letos je prevedel tudi zelo znan Kovačičev roman *Kristalni čas*, ki bo do konca leta izšel pri zagrebški založbi Meandar Media. *Prišleke* je v hrvaščino prevajal več kot dve leti.

Božidar Petrač, Božidar Brezinščak Bagola, Zvonko Kovač, Agata Klinar Medaković (z leve). Foto: MB

Najboljši slovenski roman 20. stoletja

Predstojnik Katedre za primerjalno zgodovino južnoslovenskih jezikov in književnosti na zagrebški Filozofski fakulteti dr. Zvonko Kovač je omenil, da so literarni kritiki in teoretiki ob priložnostni anketi izbrali *Prišleke* Lojzeta Kovačiča za najboljši slovenski roman 20. stoletja. Njegova presenetljivost je v tem, da se ne ukvarja z vojno preko opisovanja bojev, ampak jo opazuje skozi oči dečka. In to ne kakršnegakoli. Ko je bil Kovačič star deset let, je bila družina iz Švice izgnana v Jugoslavijo in šele tukaj se je prvič srečal s slovenščino, pa tudi z revščino, družinskimi nesrečami in bojem za golo preživetje. Kovačičeva freska govori o tujstvu, prišlekovstvu, naseljevanju v jezik ter hkratni volji do življenja.

Literarni večer je z izvajanjem znanih melodij na klavirju popestril Zoran Šonc, po končanem programu pa se je nadaljevalo prijetno druženje.

Božidar Brezinščak Bagola

kratko opisal svojega prijatelja, pomembnega člana Foto kluba Zagreb, ki je imel tudi časten naziv fotografskega mojstra Fotografske zveze Jugoslavije.

O avtorju, ki je veliko pozornost namenjal portretom, naravi in *life* fotografiji, je spregovoril tudi njegov kolega Vladimir Vučinović Čarli, ter ga na kratko opisal kot skromnega in tihega človeka, ki se je pred letom dni za vedno poslovil enako tiho, kot je živel.

Stanko Vrtovec je bil rojeni Mariborčan, vse življenje pa je preživel na zagrebški Trešnjevki, v svet fotografije je stopil kot študent organske kemije. Strast do fotografije je bila močnejša od izbranega študija, zato jo je izbral za svoje življenjsko poslanstvo. Svoja dela je predstavljal na številnih skupinskih razstavah, razsta-

vljal pa je tudi samostojno, vendar veliko redkeje, kar tisti, ki so ga dobro poznali, pripisujejo njegovemu nevsiljivemu značaju. V vsakem primeru je bil nenavadna osebnost. V otroštvu je zaradi težav z glasilkami ostal brez glasu, zato je celo življenje šepetal, kar je vplivalo tudi na njegovo družabno življenje.

Razstavo je predstavila kustosinja Moderne galerije Lana Šetka. Moderna galerija je posebej hvaležna Stankovemu polbratu Sašu Vrtovcu, za dela, ki jih je daroval galeriji.

Starejši člani društva se Stanka Vrtovca radi spominjamo z razstave Slovenski krog v Zagrebu leta 1996, ko je razstavljal v Slovenskem domu.

Polona Jurinić

Stanko Vrtovec je fotografske posnetke s posebnim postopkom prenašal na grafično ploščo (Vrtovi, 1955; ZOO-serija, 1986). V risbah s svinčnikom ali barvicami je ritmično kadriral fragmente krajine (Čudno nebo, 1985; Počitek ob urejeni parceli, 1994). Leta 1988 je objavil grafično mapo Campus Zagrabiensis (s predgovorom Željke Čorak). Opremil je številne kataloge in monografije (Čudež hrvaškega naivnega slikarstva, Vilko Gecan, Nevenka Arbanas, Mladen Veža, Nives Kavurić-Kurtović, Zlatko Prica, Zoltan Novak...).

Božična razstava ustvarjalne delavnice Slovenskega doma

V Slovenskem domu v Zagrebu se božični čas tradicionalno praznuje s številnimi prireditvami. Tako je bilo tudi letos.

Članice Šopka smo k prazničnemu vzdušju prispevale z razstavo svojih del, 12. decembra.

Vustvarjalni delavnici Slovenskega doma si nikakor ne bi mogli dovoliti, da bi božični čas minil brez naše razstave. Posebej zato, ker je to že dvanajstletna tradicija. Članice delavnice smo se po poletnih počitnicah spet dobile konec septembra in nadaljevale z delom in pripravami na praznične dni. V razmeroma kratkem času smo pripravile bogato razstavo jaslic in slik

v akrilni tehniki na platnu, manjših formatov. Obiskovalci so onemeli! Pravo presečenec je bilo dejstvo, da so naše pridne kreativke naredile vsaka svoje jaslice, številni obiskovalci razstave so lahko morda celo prvič videli tudi slovenske kotne jaslice. Posebnost je, da so ljubiteljske umetnice delale z glino, ustvarile so prepoznavne jaslične podobe in to na resnično zavirljivi ravni.

Bilo je res zelo lepo videti navdušene obiskovalce in poslušati lepe komentarje. Marsikaterega starejšega obiskovalca so kotne jaslice spomnile na božji kot (bohkov kot) iz domače kuhinje. To je sprožilo val lepih spominov.

Tudi razstava slik je bila po raznolikosti motivov in barv vseč vsem, ki so tisti večer prišli v Slovenski dom.

Članice ustvarjalne delavnice Šopek: Stanka Novković, Ana Marić, Adica Dobrić-Jelača, Liliana Vuković, Višnja Mordej, Nada Gajdarov, Hedvika Čeranić, Nina Ogriajšek, Marija Bjelić, Željka Šonc (z leve). Foto: SK

Bogastvo stvaritev Šopkovih ustvarjalk. Foto: SK

Davor Somun in Ana Vrbanić v belokranjski narodni noši, Stanka Herak in Franc Rop v gorenjski narodni noši na Martin bregu (z desne). Foto: Majda Piskernik

Tradicija

Slovenski noši na martinovi povorki v Dugem Selu

Člani Slovenskega doma smo obe narodni noši, ki ju hranimo v našem društvu – gorenjsko in belokranjsko – prvič ponosno pokazali na martinovanju 11. novembra v Dugem Selu. V povorki so v tradicionalnih nošah sodelovali tudi predstavniki slovaške in madžarske narodne manjšine.

Organizatorji prireditve so ob prazniku svetega Martina želeli poudariti, da martinovega ni mogoče enačiti zgolj z dozorevanjem mošta v vino ter da se z martinovanjem ohranjajo tudi druge vrednote: razdeljevanje, dobrodelnost, solidarnost. Povorka je bila številčna, v njej so sodelovali od vrtčevski in osnovnošolski otroci, številni domačini in tudi nekdanji vojaki iz čete Črne Mambe. Spoznali smo, kako Du-

goselčani v svoje naročje sprejemajo različne navade in tradicijo martinovanja.

Povorka svetega Martina je upodobila Martinovo življenje. Zbrali smo se na vrhu Martin brega, pri stari svetomartinški cerkvi, od tam pa se odpravili mimo osmih postaj v Dugem Selu. Vsaka je predstavljala Martinova dobra dela: pomoč revnim, bolnim, vinogradnikom, vojakom. Prizore so igrali učenci srednje šole Dugo Selo, avtor povorke pa je bil njihov profesor **Miroslav Begić**. Mimohod se je končal pred občinsko hišo, kjer je povorko pričakal župan **Nenad Panjan**. Povorka je imela tudi verske elemente, saj so se pele duhovne pesmi, sodelujoči pa so se udeležili maše v cerkvi Sv. Martina v Dugem Selu. Povorka sv. Martin je bila pripravljena v okviru projekta New Pilgrim Age (Nova romarska doba), v katerem sodelujejo tudi kraji iz Italije, Slovaške, Slovenije in Madžarske, v katerih je po izročilu deloval sveti Martin. Predstavnikov teh krajev žal ni bilo, razen tajnika Sveta madžarske narodne manjšine Mesta Zagreb **Petra Sekereša**.

Stanka Herak

Zanimivo je spremljati razvoj delavnice Šopek. Deluje že trinajsto leto, med članicami jih je kar nekaj, ki so zraven že od samega začetka. Precej jih je delavnico zapustilo, iz različnih razlogov, nove članice pa so se privadile brez kakršnihkoli težav.

Treba je pohvaliti to složno in marljivo ekipico, ki nas razveseli z vsako svojo razstavo. Veseli smo, ker na tak način lahko vidimo in spremljamo njihovo delo in ker se lahko družimo in razveselimo v lepem prijateljskem okolju. (NS) 🍷

Prenovljene kotne jaslice Slovenskega doma. Foto: SŠ

Velik interes za završni salon minijature. Foto: Davorka Trbojević

Izložba

Fijakerova večer: od fotografija do torte

U Slovenskom domu je 7. prosinca bila svečanost posvećena fotografiji jer se održavala završna prezentacija 8. salona minijature 2018.

Udruga Fijaker je organizator foto natječaja na kojem mogu sudjelovati svi, a jedini uvjet je da poslani rad ima dimenzije 10 puta 7 cm. Mala cijena troška, mogućnost da se potpuni početnici usporede s profesionalcima, a posebno dobra atmosfera svake godine potiče povećanje broja učesnika. Ove godine preko njih 60, a samih fotografija i više od 220. Sve to dalo je živost samoj izložbi. Svake godine salon ima i humanitarni karakter

jer se sve fotografije mogu otkupiti po jedinstvenoj niskoj cijeni, a prikupljeni iznos donira se udruzi Ozana. Ove godine su na svečanosti bili i štićenici udruge koji su otpjevali nekoliko božićnih pjesama. Dobro raspoloženje osigurala je živa glazba, a posebnu radost prigodna torta za sve autore i goste. Dobro raspoloženi svi sudionici i gosti obećali su ponovni susret na 9. salonu minijature 2019.

Rolando Nikčević 🍷

Opomnik za obiskovalce Slovenskega doma

KAKO DO INFORMACIJ O DOGODKIH V NAŠEM DRUŠTVU?

→ Pokličite na infotelefon 01 4855 172

Na odzivniku je vselej osvežen napovednik dogodkov, pri sluhnete mu lahko 24 ur na dan.

→ S sporočilom na 091 4855 171 se naročite na SMS novice

Pošljite SMS s svojim imenom in priimkom na mobilno številko in prejemale boste obvestila o dogodkih. Ne kličite na to številko!

→ Na naslovu slovenski-dom@zg.t-com.hr se naročite na e-novice

Na e-naslov Slovenskega doma pošljite svoj elektronski naslov, da vas uvrstimo med prejemnike novic. Če naslov spremenite, sporočite novega!

→ Spremljajte spletno stran www.slovinci-zagreb.hr

Na naši spletni strani pogledajte v Napovednik, preberite novice ali poiščite druge koristne informacije.

→ Ob pomembnejših dogodkih boste napovednik oziroma vabilo člani prejeli po pošti.

KDAJ OBISKATI SLOVENSKI DOM?

Uradne ure

torek in četrtek od 10.00 do 13.00

četrtek od 17.00 do 19.00

Knjižnica: četrtek 17.00 do 19.00

MePZ Slovenski dom: torek 17.30 do 19.30

Duhovna sekcija A. M. Slomšek: vaje zbora v petek 15.00 do 17.00, druženje po slovenskih mašah vsako drugo nedeljo, po razporedu

Dopolnilni pouk slovenskega jezika: ponedeljek 17.30 do 19.00 in 19.00 do 20.30 **Ustvarjalna delavnica Šopek:** četrtek 10.00 do 13.00

Srečanja Prvi petek: prvi petki v mesecu ob 18.00

Predavanja, druženja: ob sredah, po vnaprejšnjem obvestilu.

Kako osvežiti in prenoviti naša srečanja?

Poročamo o novembrskem in decembrskem prvem petku. Novembra bi se morali dobiti takoj po dnevu mrtvih, a smo srečanje prestavili na drugi petek, 9.11.2018, saj bi bila zaradi praznikov obiskano verjetno mnogo manjša.

Tako kot vedno, se je tudi tokrat zbralo kar lepo število članov. Ker je bil ta petek organiziran v času martinovanja, nam je **Tone** povedal nekaj besed o svetem Martinu. Proslavili smo tudi rojstni dan naše članice **Verice**, ki nas je pogostila s picami, da pa bi bila miza še bolj obložena, so poskrbeli tudi drugi člani, tako da smo ob dobri jedi in pijači in v prijetnem kramljanju preživeli tudi ta naš tretji popočitniški prvi petek.

Na srečanju 7. decembra nas je bilo samo enajst, a je bilo veselo in sproščeno. Druženje je bilo malce drugačno kot sicer, saj smo se pogovarjali tudi o vsebinskem delu petkovih srečanj. Glede na slabo

obiskano se je postavilo vprašanje, ali so takšna druženja sploh potrebna in kaj storiti, da bi se stanje popravilo. Predsednik Slovenskega doma **Darko Šonc**, ki se nam je proti koncu pridružil, se je strinjal z našimi razmišljanji in dejal, da nam dom daje vso tehnično in drugo podporo, vendar pa moramo sami obogatiti svoja srečanja, da bodo postala zanimiva in privlačna.

Predlogi: nove vsebine, koledarček, ime

Vrstili so se različni predlogi, od tega, da bi uvedli družabne igre, do tega, da bi pripra-

Na septembrskem prvem petku je bilo veselo. Foto: Nino Lah

vljali programe z recitacijami, petjem, igranjem in pripovedovanjem šal in anekdot. Zanimiv je bil predlog, da bi pripravili letni razpored petkovih srečanj, saj prvi petek v mesecu včasih ni najbolj posrečen, če recimo sledi dnevu mrtvih ali novemu letu. Če se datum spremeni, je težko obvestiti člane oziroma zainteresirane, saj se ne ve, kdo vse namerava priti. Podan je bil predlog, da bi se vabila objavljala v mesečnem napovedniku, morda tudi z vsebinsko napovedjo. Naj omenim še predlog, da bi se zaradi navedenih razlogov Prvi petek preimenoval, morda v Petkovo srečanje ali kaj podobnega.

Vsi pa smo se strinjali, da so tovrstna druženja potrebna, saj nam omogočajo, da se srečujemo in skupaj veselimo, kako pa bodo ta srečanja potekala, je odvisno od vseh nas.

Irena Hribar Pavlović

Koledarček petkovih srečanj

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AVG	SEPT	OKT	NOV	DEC
11. 1. drugi petek	1. 2.	1. 3.	5. 4.	10. 5. drugi petek	7. 6.	---	---	6. 9.	4. 10.	8. 11. drugi petek	6. 12.

Napovedujemo

Praznovali bomo 90. rojstni dan!!!

Po bleščavem in napornem decembru bomo januarja globoko vdahnili in se šele postopno vrnili v delovne tirnice. Le malo konkretnih dogodkov lahko napovemo, vsekakor pa napovedujemo bogato leto 2019, ko bo tudi 90. jubilej Slovenskega doma.

* Po novem letu

- Izid dvojezične knjižice dr. **Petra Krečiča** Ljubljana – mediteranski grad? Plečnikov pokušaj / Ljubljana – mediteransko mesto? Plečnikov poskus.
- Izid drugega dela knjige o slovenskih športnikih na Hrvaškem **Eduarda Hemarja**.

* Leto obletnic

- **170 let** bo minilo od smrti **Franceta Prešerna**; druženje ob slovenskem kulturnem prazniku 8. februarja bo še nekoliko bolj slovesno.
- Med znamenitimi osebnostmi, ki se jih bo Slovenija spominjala v letu 2019, bo tudi **Alma M. Karlin**, popotnica, pisateljica, pesnica in zbirateljica. Minilo bo **130 let** od njenega rojstva

(12. 10. 1889) in sto let od njenega odhoda na pot okoli sveta.

- **Slovenski dom v Zagrebu**, najstarejše društvo Slovencev v Evropi, nepretrgano deluje **90 let**. Za ustanovni dan štejeemo 9. november 1929, ko je pravila takratne Narodne knjižnice in čitalnice potrdil »Veliki župan zagrebške oblasti«.
- Med pomembnejšimi obletnicami v Sloveniji bo **stoletnica izida prvih slovenskih poštnih znamk** (3. 1. 1919) in **stoletnica ustanovitve Univerze v Ljubljani** (prvo predavanje je bilo 3. 12. 1919).
- 17. avgusta bo minilo **100 let, odkar so Prekmurci postali del matične domovine**; Kraljevina SHS je Prekmurje dobila za pogajalsko mizo, na mirovni konferenci v Parizu julija 1919.
- Svet se bo spominjal tudi **80. obletnice začetka 2. svetovne vojne** (1. 9. 1939).

Minister Česnik napoveduje kreativno sodelovanje s trdoživimi Slovenci na Hrvaškem

Nova vlada – novi minister. V ekipi premierja Marjana Šarca, ki je prisegla 13. septembra, je skrb za Slovence v sosednjih državah in po svetu prevzel minister Peter J. Česnik. Na prvo pot na Hrvaško se je odpravil 7. decembra, ko je obiskal rojake na Reki (o tem pišemo v okvirju). Za Novi odmev smo se pogovarjali konec novembra, ko se minister še ni uspel iz prve roke prepričati o tem, v kakšni kondiciji je slovenska skupnost na Hrvaškem.

Novi minister Peter Jožef Česnik. Foto: STA

- Do neke mere sem seznanjen z delovanjem Slovencev na Hrvaškem, predvsem v Istri in na Reki. Vendar naj izpostavim, da so se v tem obdobju, ko ni minilo še niti 100 dni od imenovanja vlade, tako v Italiji kot v Avstriji pojavili izzivi, ki nujno potrebujejo odgovore. In to brez odloga. Slovenska društva na Hrvaškem bom obiskal v prihodnjih dneh in prepričan sem, da bomo tako v bližnji kot daljni prihodnosti kreativno in konstruktivno sodelovali.

■ **Ste že opazili, da marsikdo v Sloveniji sploh ne ve, da na Hrvaškem živijo zamejci in da smo še kar žilava narodnostna manjšina? Kaj bi morali storiti, da bi bolj opozorili nase?**

Za Slovence na naši vzhodni meji lahko rečem, da ste res žilavi. Moje dolgoletno prijateljevanje z Bazovico na Reki mi je dalo misliti, da slovenstvo na Hrvaškem ni zamrlo

»Slovenstvo na Hrvaškem ni zamrlo ali razvodenelo. Prav nasprotno, slovenstvo je živo in se razvija.«

ali razvodenelo. Prav nasprotno, slovenstvo je živo in se razvija. Res je, kot ste poudarili, da imate vtis, da Slovenci v matični domovini nekako ne dojemajo zamejstva s toliko zavesti, kot bi človek pričakoval.

■ **Že od sprejetja Zakona o odnosih Republike Slovenije s Slovenci zunaj njenih meja opozarjamo, da je z njim slovenska skupnost na Hrvaškem nepravilno razdeljena na dvoje (na zamejce in Slovence po svetu). Zakaj se to ne spremeni?**

Ta zakon je v veljavi že kar nekaj časa in tako kot vsak pravni dokument oziroma akt, ki naj bi odseval družbeno življenje, je tudi ta zakon treba prevetrili in po potrebi uskladiti z dejanskim stanjem Slovencev, živčih zunaj Slovenije. Novela zakona je nujna in upam, do bo sodelovanje vseh, ki se jih zakon dotika, konstruktivno.

■ **Raziskovalci slovenstva na Hrvaškem ugotavljajo, da je številčno upadanje slovenske skupnosti na Hrvaškem tudi posledica "izgubljene generacije" naših rojakov, ki niso negovali znanja materinščine, zdaj pa slovenščine ne morejo podajati naprej. Kako bi lahko ublažili posledice tega zgodovinskega pojava?**

Naj najprej izpostavim, da krčenje slovenske skupnosti zunaj meja Slovenije ni zgodovinski pojav, temveč je posledica razvoja celotne skupnosti, tako slovenske kot hrvaške. Gre za pojav, ki sem mu bil priča tudi v Avstraliji, kjer sem preživel 36 izseljenskih let. Mešani zakoni in politična ekspeditivnost nemalokrat povzročata »razvodenitev« vsake, ne samo slovenske skupnosti. Vendar pa poznamo tudi primere, ko posamezniki uspejo prvine svojega izvora kreativno vključiti tudi v družinsko življenje na tujem. Poznam primere v slovenskem društvu Bazovica, kjer se slovenski jezik še vedno uporablja tudi v domačem okolju.

■ **Hrvaška ustava spet priznava obstoj slovenske manjšine, vendar imamo samo teoretične možnosti, da bi nas v hrvaškem saboru zastopal sloven-**

ski poslanec. Zdaj je formalna zastopnica naših pravic albanska poslanka, ki pa ji za našo skupnost ni mar. Kako to komentirate?

To bi lahko komentiral ali interpretiral na tisoč in en način. Podobno se dogaja tudi drugod, s številnimi pravnimi akti, dogovori in zakoni. Tudi v Sloveniji namreč obstajajo predpisi, ki se ne upoštevajo ali pa se ne izvajajo v celoti. Gre za problematiko pravne prenормiranosti. Predstavništvo v zakonodajnem telesu določene države je stvar njene notranje

»Zakon o odnosih Republike Slovenije s Slovenci zunaj njenih meja je treba prevetrili. Novela zakona je nujna.«

ureditve in hkrati tema bilateralnih odnosov med Ljubljano in Zagrebom. Verjemite, da predvsem jaz gojim upanje, da bo enkrat boljše tako za skupnost kot za posameznike, ki živijo zunaj naših meja. Upanje obstaja, da se bo s časom tudi to uredilo in se bo torej stanje tudi v predstavniki politiki izboljšalo.

■ **Včasih občutimo tudi posledice meddržavnih zaostrovanj. Se odločevalci in politiki v Sloveniji tega dovolj zavedate?**

Ker nisem poklicni politik ne morem komentirati občasnih političnih razhajanj med obema državama. Lahko pa rečem, da so - mimo visoke politike - odnosi med ljudmi dobri, kar je pravzaprav tudi najbolj pomembno. Nedvomno pa se strinjam, da bi bilo delovanje vladnih predstavnikov nemalokrat lahko boljše, posebno v situaciji, ko sta obe državi članici EU.

■ **Beremo o primerih evropskih držav, ki na vse načine krepijo moč svojih manjšin v sosednjih državah, ne le z denarjem, ampak tudi z milejšimi pogoji za pridobitev državljanstva. Naše izkušnje so, da je Slovenije zelo toga**

tudi v primerih, ko bi morala biti pridobitev državljanstva sama po sebi umevna. Lahko na tem področju kaj storite?

Nekatere države imajo pridobivanje državljanstev urejeno po svoje. Slovenija ima dokaj striktna merila za pridobitev državljanstva. Ta ne more biti in ne sme biti sama po sebi umevna. Kriteriji in postopki so do sedaj ustrezali veliki večini prosilcev za dodelitev državljanstva RS, vendar ostajamo odprti za vse morebitne spremembe, ki jih bo narekovala prihodnost. Izpostaviti pa velja, da so spremembe relevantne zakonodaje del državne avtonomije in se dotikajo številnih pravnih aktov, med drugim tudi

ustave, ki je najvišji pravni dokument in za kakršnokoli spremembo potrebuje večinsko soglasje zakonodajnega telesa, kar je v Sloveniji Državni zbor.

■ Kar veliko težav imamo s financiranjem naše dejavnosti, običajno niti ne gre za obseg sredstev, zapleti so predvsem s časovnico izplačil, saj denar velikokrat prejmemo z zamudo. Vaš komentar?

Res je, da nemalokrat problem ni v denarju, temveč v načinu oziroma časovnici financiranja. Tako kot za druge izzive lahko tudi v tem primeru rečemo, da je debirokratizacija določenih postopkov nujna. Z vidika Urada Vlade

RS za Slovence v zamejstvu in po svetu naj povem, da se tovrstnih ovir zavedamo in jih seveda skušamo premestiti. Ena izmed prvih nalog z nastopom mojega mandata je bila priprava razpisnega gradiva in lahko rečem, da smo na začetku vse sile usmerili prav v to, da

»Predstavništvo v zakonodajnem telesu določene države je stvar njene notranje ureditve in hkrati tema dvostranskih odnosov.«

smo pohiteli z razpisi in vsemi potrebnimi opravili, tako da se lahko bodoči prejemniki nadejajo, da bodo razpisna sredstva razdeljena v začetku prihodnjega leta.

■ Ste že brali Novi odmevi? Nam zaupate svoje vtise?

Novi odmevi so prijetno in informativno branje. Všeč mi je vsebinsko, ker izpostavlja veliko področij in tem, prav tako pozdravljam prispevke v hrvaškem jeziku, saj to posledično lahko pritegne tudi hrvaško govorečega bralca. (akm/jpt)

Minister Peter J. Česnik se je 7. decembra na Reki srečal s predstavniki Zveze slovenskih društev na Hrvaškem, predstavniki svetov slovenske manjšine na ravni občin, mest in županij ter predstavnikoma slovenskih gospodarskih društev na Hrvaškem. Po sestanku v prostorih reškega Slovenskega doma – Bazovice se je minister sešel še z ožjim vodstvom zveze in se v neposrednih pogovorih tako rekoč iz prve roke seznanil z najbolj žgočimi zadevami, ki tarejo slovensko skupnost na Hrvaškem. (uszs)

Državni zbor

»Če jezik umre, umre tudi avtohtonost«

Komisija državnega zbora za Slovence v zamejstvu in po svetu je na seji 24. oktobra prisluhnila predstavnikom slovenske manjšine v Avstriji, Italiji, Madžarski in Hrvaški. Zvezo slovenskih društev na Hrvaškem je predstavljala podpredsednica zveze Jasmina Dlačić.

Pred sejo komisije so se srečali s predsednikom državnega zbora **Dejanom Židanom**, nato pa na izzive, s katerimi se soočajo, podrobneje seznanili poslance, ki delujejo v pristojni komisiji. Nanizali so številne tematike, v prvi vrsti skrb za slovenski jezik, zlasti v mlajših generacijah, ter nasploh vključevanje mladih v delovanje manjšinskih skupnosti. Komisijo vodi **Ljudmila Novak**, nekdanja predsednica

Jasmina Dlačić (levo) s predstavniki Slovencev v Italiji, Avstriji in Madžarski v slovenskem parlamentu. Foto: Primorski dnevnik

Nove Slovenije, ki razmere zelo dobro pozna, saj je bila v obdobju februar 2012 - marec 2013 tudi ministrica za Slovence v zamejstvu in po svetu. Navedla je, da bodo slišane pobude vključili v program dela parlamentarne komisije. Na seji sta bila navzoča tudi minister za Slovence v zamejstvu in po svetu **Peter J. Česnik** in državna sekretarka **Olga Belec**. Minister je med drugim dejal, da je slovenščina pogoj za av-

tohtonost v zamejstvu. »Če jezik umre, umre tudi avtohtonost,« je poudaril. Beseda je tekla tudi o denarju. Člani komisije in predstavniki manjšine v sosednjih državah so se strinjali, da bi bilo treba v proračuna za leto 2019 pristojnemu uradu nameniti več sredstev. Omenila so se prizadevanja, da bi se z dosedanjih 8,4 milijona evrov povzpela na 12,5 milijona evrov.

Jasmina Dlačić

Študij jezika kot opora manjšini in priložnost za nove vezi

Po dolgoletnih prizadevanjih so na reški Filozofski fakulteti 24. oktobra odprli lektorat slovenskega jezika, tretjega na Hrvaškem (po Zagrebu in Zadru) ter šestdesetega v tujini. Slovenska skupnost na Reki je med največjimi na Hrvaškem, zaradi bližine meje pa je v tem kvarnerskem mestu tudi med Hrvati veliko zanimanja za učenje slovenščine.

»Pogovori o lektoratu slovenskega jezika so trajali že nekaj let. Pomemben mejnik je bil verjetno naš pogovor z novo rektorico reške univerze **Snježano Prijić Samaržija** pred letom in pol. Rektorica se je nato osebno zavzela za uresničitev zamisli in zanj navdušila tudi dekanjo Filozofske fakultete **Ines Srdoč-Konestra**. Ključna pa je bila tudi podpora Filozofske fakultete v Ljubljani, Centra za slovenščino kot drugi in tuji jezik in Ministrstva za šolstvo,« je povedala slovenska veleposlanica na Hrvaškem **Smiljana Knez**. Hrvaški študenti bodo na začetku imeli slovenskega lektorja na voljo dve uri tedensko.

Razpis za lektorja je bil odprt do konca novembra, delo pa bo izbrani kandidat začel opravljati februarja prihodnje leto. Kandidati so morali izpolnjevati štiri pogoje, in sicer ustrezno slovenistično izobrazbo, znanje hrvaščine, delovne izkušnje ter poznavanje razmer in kulturnega ozadja v državi gostiteljici.

Vse večje zanimanje za slovenščino

Glede na vse večje zanimanje tako pripadnikov manjšine kot tudi drugih hrvaških državljanov, ki se želijo naučiti slovenščine, si pristojni želijo, da bi lektorat čim prej prerasel v trden študij slovenistike. »Menim, da se bo zanimanje izredno hitro povečalo, da bo veliko študentov v skupini in da bo kar hitro treba organizirati lektorat vsaj na dveh ravneh znanja, ker bodo želeli napredovati in se naučiti več,« napoveduje vodja programa Centra za slovenščino kot drugi in tuji jezik **Mojca Nidorfer Šišković**.

Na Hrvaškem se trenutno po modelu C slovenščine uči 89 otrok v 4 osnovnih šolah ter 79 dijakov v treh srednjih šolah, dopolnilni pouk slovenskega jezika pa ponujajo tudi slovenska društva na Hrvaškem.

Porazno poznavanje slovenske kulture

Poučevanje jezika v institucionalnih okvirjih omogoča odpiranje novih študijskih programov, povezanih s slovensko kulturo, meni **Barbara Riman** z Inštituta za narodnostna vprašanja. Rimanova, ki je tudi predsednica Zveze slovenskih društev na Hrvaškem, ima glede splošnega vedenja o slovenstvu tudi že praktične in precej osupljive izkušnje: »Predavam manjši skupini 25 študentov na Filozofski fakulteti na Reki. Na prvem predavanju jih vedno vprašam, kaj poznajo iz slovenske kulture. Niso slišali za Ivana Cankarja, niso slišali za Franceta Prešerna. Žalostno je, da slovenska kultura, leposlovje in jezik sploh niso več prisotni v hrvaškem izobraževalnem sistemu.«

Tanja Borčić Bernard 🗨️

Mnenja

Roman Kuhar, dekan Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani

»Ta lektorat vidim kot most med Ljubljano in Reko, ki je v prvi vrsti znanstveni in ki bo odprl raziskovalna področja. Razumem ga tudi po človeški plati, kajti življenje ljudi na eni in drugi strani je tesno prepleteno, tudi jezika se prepletata, in zato se mi zdi pomembno, da tak lektorat obstaja.«

Sonja Novak Lukanović, direktorica Inštituta za narodnostna vprašanja

»Zelo sem vesela, da se je odprl lektorat, o katerem smo se pogovarjali, ga načrtovali in sanjali že mnogo let nazaj. Pomeni mnogo več, kot samo lektorat za slovenski jezik v neki tuji državi. Pomemben je za slovensko manjšino, ki živi na Hrvaškem. Na ta način ji bo omogočena vertikalna učenja jezika od osnovne in srednje šole do študija.« Foto: Delo

Nataša Prah, vodja Sektorja za javno diplomacijo in mednarodno sodelovanje v kulturi pri MZZ

»Vsak lektorat, ki se odpre, pomeni širjenje poznavanja znanja slovenskega jezika, širjenje vezi, širjenje vzajemnega spoštovanja in odpira seveda ogromno priložnosti za sodelovanje na različnih področjih, ne le znanstvenih temveč tudi v gospodarstvu.«

Z otvoritve lektorata na Reki. Foto: Slovensko veleposlaništvo Zagreb.

Ajdovke na koncertu slovenskih zborov v Tuzli

Na povabilo Slovenske skupnosti Tuzla je naš ŽePZ Ajda v spremstvu še petnajstih Ajdovk in Ajdovcev 12. oktobra odpotoval v Tuzlo. Osrednji dogodek je bil koncert, ob tem pa je bilo obilo priložnosti za druženje in spoznavanje tuzelski znamenitosti.

Pot je bila zelo dolga, s postanki je trajala skoraj 10 ur, ampak tudi to je kar hitro minilo v prijetni družbi, polni smeha in pesmi. Nastanili smo se v samem središču mesta, v hotelu Tuzla. To nam je prišlo naslednje jutro zelo prav, saj smo že po zajtrku odšli na potep in odkrivanje skritih kotičkov tega prelepega mesta, polnega zelenja in ljubeznivih ljudi. Seveda smo morali poskusiti prave bosanske čevapčiče v lepinji, njihove čorbe in sladice. Medtem ko je potem večina odšla v hotel na počitek, je predsednica **Danica Bojković** gostovala na lokalni televiziji TV7.ba, kjer je spregovorila o Ajdi, delovanju društva in počutju v Tuzli. V pogovoru je sodelovala tudi predsednica tuzelskega društva **Dragica Tešić**.

Zvečer je bil v koncertni dvorani Bosanskega kulturnega centra koncert slovenskih zborov, na katerem so sodelovali ŽePZ Slovenčice iz Tuzle, MePZ Kredarica iz Novega Sada, MePZ

Ajdovci pred Bosanskim kulturnim centrom v Tuzli. Foto: Vesna Šereš

V Bazovici od jeseni tudi slovenščina za najmlajše

Slovenski dom KPD Bazovica na Reki tem šolskem letu ponuja nov program: pouk slovenščine za najmlajše. Vrtničarje in prvošolčke vodi **Andrea Šlosar**, osnovnošolce nižjih razredov pa **Vida Srdoč**.

V reškem društvu od spomladi leta 1994 redno poteka dopolnilni pouk jezika in kulture (DPS) v organizaciji pristojnega slovenskega ministrstva in v sodelovanju z Zavodom RS za šolstvo. Prvih petnajst let ga je kot prepoznavno skupino zelo uspešno vodila **Marija Donadić**, zatem učiteljici iz Slovenije, **Mojca Podobnikar** in **Dragica Motik**, od jeseni 2014 pa **Vida Srdoč**. Njeno dotedanje delo, pouk slovenščine kot izbirnega predmeta po manjšinski zakonodaji oz. modelu C na OŠ Pečine je prevzela učiteljica **Andrea Šlosar**. Obe sta to jesen pognali novo obliko učenja slovenščine v Bazovici. Skupina zainteresiranih malčkov in osnovnošolcev je kot obetajoče jedro nastajala v zadnjih letih, potem ko je društvo v okviru prizadevanja za pritegnitev mlade generacije in s svojimi mladimi močmi – predvsem tajnico **Evo Ciglar** in vodjo pisarne društva EU Korak **Natali Iskra** ter drugimi članicami mladinske skupine –, pripravilo več odmevnih dogodkov, od miklavževanja do različnih delavnic in Poletja v Bazovici. Zadovoljni starši so večkrat izrazili zanimanje za pogostejši stik z jezikom in po opravljeni anketi je nov program stekel v tem šolskem letu.

Razigrane prve ure

Prijavljenih je več kot dvajset otrok, srečujejo se enkrat tedensko po dve šolski uri, urnik se še usklajuje in vsi so dobrodošli. Prve

Malčki pri pouku slovenščine v KPD Bazovica. Foto: Marjana Mirković

ure so bile zelo razigrane, obe učiteljici, polni volje in optimizma pa sta izrazili pričakovanje, da bodo otroci k učenju slovenščine pripeljali še katerega izmed njihovih družinskih članov, sorodnikov ali prijateljev, podobno, kot se po njih izkušnjah to dogaja pri pouku v javnih šolah.

Novost v KPD Bazovica je hvalevredna, predvsem, ker je društvo tako na določen način zapolnilo vrzel, ki je to jesen nastala z ukinitvijo Igralnih uric v reškem vrtcu Bulevard. Dodati velja, da tudi ta program, podobno kot Igralne ure in pouk slovenščine v dveh reških osnovnih šolah, OŠ Pečine in OŠ Kozala, podpira Svet slovenske narodne manjšine na mestni ravni, ki ga vodi **Boris Rejec**. Predsednica Zveze slovenskih društev na Hrvaškem **Barbara Riman**, ki je k tej obliki učenja slovenščine v društvu prijavila tudi svoje tri sinove, pa poudarja, da bi veljalo nasploh bolje izrabiti vse zakonske možnosti in učenje slovenščine razširiti v več javnih šol in predšolske ustanove, in da je to tudi ena izmed prednostnih nalog krovne organizacije v njenem mandatu.

Marjana Mirković za Sopotja 🗣️

Camerata Slovenica iz Sarajeva, MePZ Davorin Jenko iz Banjeluke in naš ŽePZ Ajda iz Umaga. Zaradi bolezni je nastop odpovedal Učiteljski PZ Emil Adamič iz Ljubljane. Koncert je bil izredno lep.

Po koncertu smo druženje nadaljevali v restavraciji hotela Tuzla, kjer smo se še bolj povezali in spoznali. Čeprav ni bilo žive glasbe, je naš Radovan s svojo kitaro in petjem dvignil na noge celo dvorano, ki se nam je pridružila pri petju slovenskih, hrvaških, bosanskih in srbskih pesmi.

Spominska obeležja, ki pretresejo

Naslednje jutro nas je predsednica društva gostiteljev peljala na vodeni ogled Tuzle in njenih znamenitosti. Pred hotelom je bronasti kip koze, ki pojasnjuje anekdoto: »Cela Tuzla eno kozo molzla.« Za časa Avstro-Ogrske so morali kmetje pobiti vse koze, Tuzelčani pa so eno skrili in ta je dala toliko mleka, da je prehranila skoraj celo Tuzlo.

Hodili smo po širokih ulicah, z lepo urejenimi in arhitekturno zanimivimi stavbami, obdanimi z drevesi parki in zelenjem. Tako smo prispeli v stari del mesta.

Na trgu, ki je tlakovan v obliki preproge ali po bosansko: čilima, je najbolj pretresljiv spomenik »kapija«. Ta stoji na kraju,

kjer je granata leta 1995 ubila 71 ljudi vseh narodnosti, ki so se družili ob nedeljski kavi, se pogovarjali, smejali, dokler ni vsega prekinila granata. Na spomeniku so vpisani verzi znanega bosanskega literata Maka Dizdara: »Tukaj se ne živi le zato, da bi se živelo, tukaj se ne živi le zato, da bi se umrlo, tukaj se tudi umira, da bi se živelo.«

Pretreseni smo pot nadaljevali do osrednjega Trga svobode, kjer smo spili pravo turško kavo. Videli smo, kako se teren poseja zaradi dolgoletnega izkopavanja soli in se napotili proti jezerom, kjer so še ostanki nekdanjih stolpov za izkop soli in temu posvečen muzej. Hodili smo skozi prelep park, ki je znan po treh spomenikih. Prvi je posvečen 71 Tuzelčanom, ubitim v granatiranju leta 1995, malo dlje je spomenik branilcem Tuzle in BiH, ubitim med letoma 1992 in 1995, tretji spomenik je posvečen padlim v drugi svetovni vojni. Dragica nam je povedala, da je Tuzla večnacionalni kanton z okoli 150 tisoč prebivalci vseh narodnosti. Skupno življenje poteka brez zapletov, za razliko od drugih delov BiH. Po tem dolgem sprehodu nam je kar prišlo sesti na avtobus in se odpeljati proti domu. Domov smo prispeli pozno ponoči, polni prelepih spominov in vtisov iz Tuzle.

Danica Bojković 🇺🇦

Gorski kotar

Kako v zamejskih skupnostih ohraniti slovenščino v družini?

V okviru pobude, ki se ukvarja s položajem slovenščine v zamejskih družinah, že pet let potekajo srečanja v različnih zamejskih krajih v Italiji, Avstriji, Madžarski in Hrvaški. Letošnje je potekalo 23. novembra v bližini Bad Radkersburga in Gornje Radgone, pri malokrat omenjenih Slovencih na Avstrijskem Štajerskem.

Srečanje je gostila Pavlova hiša v Potrni pri Radgoni, ki je pomembno slovensko kulturno središče na tem območju. Upravlja ga Kulturno društvo člen 7 za Avstrijsko Štajersko. V tej avstrijski deželi po popisu prebivalstva iz leta 2001 živi okoli 2200 rojakov.

Luigia Negro iz Rezije in Martin Kuchling s Koroške na okrogli mizi v Pavlovi hiši. Foto: Marko Smole

Po pregledu zgodovine in dejavnosti te majhne, a vedno bolj aktivne slovenske skupnosti, ki je bila priznana šele leta 2003, smo se posvetili osrednji temi srečanja: slovenščini v zamejski družini. V ospredju je bilo vprašanje identifikacijske vrednosti in pomena ohranjanja materinščine skozi funkcionalnost v vsakdanu družbenega prostora.

Na okrogli mizi, ki je sledila strokovnemu delu, smo sodelovali predstavniki slovenske skupnosti iz Rezije, Gorskega kotarja, Porabja, Štajerske in Koroške. O tematiki je vsak spregovoril na podlagi svojih izkušenj. Izmenjali smo poglede o pomembnosti funkcionalnosti manjšinskega jezika za njegovo preživetje ter njegovega pomena za človekovo identiteto v naših zelo raznolikih okoljih. Pomembno vlogo pri ohranjanju funkcionalnosti ima poleg šole ali druge oblike jezikovnega izobraževanja predvsem domača družina. Žal pa se prav v njej v novejših časih z zanemarjanjem komunikacije v domačem jeziku oziroma govoru ta funkcionalnost izgublja. Poznamo primere iz izseljenjskih skupnosti, kjer je marsikje že po nekaj generacijah prevladala le njegova identitetna vloga.

Potrudimo se, da se to ne bi zgodilo tudi pri nas!

Marko Smole 🇺🇦

Kako se trudimo, da smo bolj vidni, prodorni in upoštevani

Naslov uvodnika iz 67. številke Novega odmeva me je navdihnil za naslov tega poročila. Že prej sem razmišljala, da bi bralcem predstavila tiste naše dejavnosti, ki prispevajo prav k takšni uveljavitvi, torej k vidnosti in prodornosti našega društva Istra v Pulju.

Ravno v času, ko nastajajo te vrstice, se končuje pletenje velikega adventnega venca, ki bo že tretje leto zapored postavljen na majhnem trgu v mestnem središču. Od kod ta običaj? Ideja se je porodila naši predsednici **Danici Avbelj**, naše društvo pa je nato sprožilo pobudo, da bi v adventnem času nekje na prostem postavili venec, ob katerem bi vsako nedeljo nastopil pevski zbor ene od manjšin in tako prispeval k prazničnemu vzdušju v Pulju. Rečeno – storjeno! Dali smo izdelati veliko kovinsko ogrodje, ki se tik pred postavljanjem okraši z zimzelenimi vejicami. Vsako nedeljo se prižge po ena steklena sveča na elektriko, izdelana posebej za nas. To naredi nekdo iz mestne uprave. Že prvo leto je naša akcija pritegnila toliko pozornosti,

da je prvo svečo prižgal kar župan mesta. Adventni venec je imenitno prizorišče nedeljskih srečanj Puljčanov in medsebojnega sodelovanja narodnih manjšin in ter naš prispevek razkošju praznovanja na mestnih ulicah.

Otroci vedo, kaj je sožitje!

Med izstopajočimi dejavnostmi je tudi Otroški festival multikulturalnosti, ki se je 25. novembra odvijal že drugič, prav tako na pobudo in v organizaciji našega društva. Zbralo se je okroglo 100 otrok. Po skupinah so predstavljali vsak svojo manjšino. Nekateri so v narodnih nošah zapeli in zaplesali plese svoje manjšine, nekateri so izvedli skeče in recitirali v maternem jeziku, ki se ga

Naš nastop ob »glasbenem« adventnem vencu, ki je že tretje leto zapored postavljen na majhnem trgu v mestnem središču. Foto: Slovenci, Pulj

Z Otroškega festivala multikulturalnosti. Foto: Arhiv Društva Piccoli Teremoti.

Karlovac

Hvaležni smo Silvinu za plemenitost in dobroto

Jesen v karlovškem slovenskem domu so zaznamovali tri dogodki: spominski večer na Silvina Jermana, nov cikel poljudno-znanstvenih predavanj in pravljčni večer za odrasle - Celinke.

Spominu na častnega predsednika društva Silvina Jermana smo se poklonili 15. oktobra v Ilirski dvorani Mestne knjižnice. Spominski večer se je začel s skladbo Suzi J. Hatzea, ki jo je zapela sopranistka prof. **Radmila Bocek** ob klavirski spremljavi **Maje Zec**. Nazvoče je pozdravila ravnateljica knjižnica **Jasmina Milovčić**, nato pa je predsednica društva **Marina Delač-Tepšić** spregovorila o Silvinovi vlogi pri obnovitvi delovanja karlovškega društva. Bil je njegov predsednik med letoma 2006 in 2012. S predanostjo in nesebičnim delom je neprecenljivo prispeval k razvoju društva, organiziranju različnih dogodkov in povezovanju članstva. Prebrala je žalne brzojavke, prejete od institucij, društev in prijateljev iz Slovenije in Hrvaške. O Silvinovi življenjski poti je spregovoril **Mirko Butković**, o izdajateljski dejavnosti **Frida Bišćan**. V glasbenem programu sta nastopila učenca kitare pod mentorstvom prof. **Tene Bunčić**, in sicer **Luka Krčelić** skladbo F. Tarrega Lagrina in **Dora Spudić** s sklad-

bo S. Fumić Nokturno, oba učenca kitare. Hvaležni smo Silvinu za plemenitost in dobroto in ga ne bomo nikoli pozabili.

Od znanosti do pravljic

V prostorih karlovškega Vseučilišča se je nadaljeval cikel poljudno-znanstvenih predavanj pod skupnim imenom Znanost, tehnologija, inženirstvo in matematika (ZTIM-STEM), ki poteka v organizaciji Slovenskega doma, Vseučilišča in društva Nikole Tesle. 26. septembra je dr. Jasna Halambek predavala o tem, kaj je kemija (anorganska, organska, fizikalna in biokemija), 10. oktobra je o genomiki predaval dr. **Kristijan Vlahovčec**. 28. novembra pa je o o vezeh med medicino in mehatroniko spregovoril dr. **Josip Žunić**.

28. novembra je potekal tudi pravljčni večer za odrasle Celinke. V okviru obmejnega sodelovanja že nekaj let zapored v karlovški knjižnici pripravljamo pripovedovalski večer. Člani karlov-

organizirano učijo. Povabili smo predstavnike prav vseh manjšin, ki delujejo v Pulju, in tudi večinskega naroda. Tako želimo doseči zastavljen dolgoročni cilj, da se otroci različnega porekla v zgodnjih letih seznanjajo z jezikom in kulturo drugih in se s tem naučijo upoštevanja in strpnosti do drugega in drugačnega. To pa je seveda temelj za ohranjanje sožitja na tem območju. O letošnjem druženju otrok so poročali dnevnik Glas Istre, spletni portal Regional express, radijska postaja Medulin in italijansko glasilo za šolarje Arcobaleno. To nas seveda veseli, še bolj pa smo veseli, ker je med otroki vladalo radostno vzdušje in ker so bili navdušeni tudi njihovi vzgojitelji in starši. Še ena točka v prid našemu društvu!

Z njimi smo Slovenci v Pulju bolj vidni

Tretja omemba vredna akcija našega društva je izpostavljanje Slovencev, ki so na v Istri pustili globoke sledi, najsibo v kulturi, umetnosti, arhitekturi. Že pred leti smo izdali knjigo Trije uveljavljeni Slovenci v Pulju. V njej so izpod peresa Martina Bizjaka izšli spomini na Marjana Rotarja, očeta puljskega filmskega festivala (ki poteka že 65 let), Alojza Orla, umetniškega fotografa, ki je pet desetletij portretiral pomembne ljudi, dogodke in pejsaže v ruralni Istri ter Alojza Štandekerja, dolgoletnega vodjo in režiserja v Istrskem narodnem gledališču.

Sedaj se aktivnost v tej smeri nadaljuje. V sodelovanju s puljsko galerijo Cvajner je bila jeseni postavljena razstava avtorskih fotografij arhitekta **Branka Ancija** s prizori Pulju pred stotimi leti in danes. Avtor je svojčas v lokalnem dnevniku pisal kolumne, kjer je s stilsko bogatim besednjakom in s primesjo pikrosti prikazoval slabo skrb za arhitekturno dediščini v našem mestu. Kolumne so pozneje izšle v knjižni obliki.

Tako društvo Istra opozarja na pomembne prispevke naših rojakov v Pulju, hkrati pa se utrjuje kot pomemben dejavnik v puljskem javnem življenju.

Klaudija Velimirović 🍷

škega Slovenskega doma in pesniškega kluba „Stihom u Srce“ so poskrbeli, da je večer minil še posebej praznično, saj so izbirali zgodbe in pesmi z božično-novoletno tematiko. Prvič smo slišali uglasbeno pesem **Ferija Lainščka** z naslovom Želja, ki jo je prevedla in uglasbila strokovna sodelavka karlovške knjižnice **Nataša Vojnović**. Večer je popestril **Robert Oven**, ki je na kitari zaigral venček slovenskih skladbi. Sledila je pogostitev s prijateljskim druženjem in obljubo skorajšnjega srečanja.

Marina Delač-Tepšić 🍷

Poklon spominu na Silvina Jermana. Foto: T. Tepšić

Šibenik

Grenko-sladek konec leta

Leto v Kulturnem društvu Slovencev Dr. France Prešeren v Šibeniku sta zaokrožila dva dogodka: novembrsko gostovanje v društvu Bazovica in decembrski plesno-pevski nastop ljubiteljskih umetnikov iz Slovenije. Žal se je s tem tudi izpelo naše delovanje.

Prešernovke na obisku v reški Bazovici. Foto: Dijana Aužina

13. decembra so v prostorih našega društva nastopili člani Kulturnega društva Svoboda in MePZ Spev iz Zidanega mosta. Uživali smo v spevoigri Nocoj je ena luštna noč, v kateri so se prepletale slovenske ljudske pesmi ob spremljavi harmonike. Zbor je nastopil s prečudovito koreografijo, zato smo imeli občutek, kot bi gledali muzikal. Predstava je trajala približno eno uro. Po nastopu je sledilo prijetno druženje z obilo pesmi in plesa.

24. novembra pa je ženski pevski zbor Prešernovke nastopil v kulturno glasbenem programu v slovenskem društvu Bazovica na Reki in. Bogat program je vodila **Eva Ciglar**. MePZ Bazovica je za začetek zapel dve pesmi, sledile so Prešernovke s petimi pesmi, nato je **Marija Ivoš** iz zadrške Lipe recitirala svoje pesmi. Na oder so se vrstile Prešernovke in zapele šest pesmi. Sledila je predstavitev knjige Andreje Malta, članice zadrške Lipe, z naslovom *Ultraljubičasto*. Na koncu je bila odprta razstava del, ki so nastala na likovni koloniji Turanj. Predsednica našega društva **Karmen Donđivić** se je gostiteljem zahvalila za povabilo in gostoljubje. Sledilo je prijetno druženje ob jedatci, pijači in seveda pesmi.

Mojca Bareša 🍷

Tako je KDS Dr. France Prešeren ne le sklenilo letošnje leto, ampak tudi končalo z delovanjem nasploh, saj smo postavljeni pred dejstvo, da nimamo dovolj članov za obstoj društva. Ostajajo pa nam prelepi spomini in seveda volja, da bomo še vedno z veseljem obiskovali in spremljali prireditve ostalih slovenskih društev na Hrvaškem, v Sloveniji in širše.

Glasbeno obarvan praznik zagrebške manjšinske koordinacije

Na predvečer svetovnega dneva človekovih pravic je bila 9. decembra v mali koncertni dvorani Vatroslava Lisinskega tradicionalna prireditev, na kateri so sodelovali predstavniki zagrebških manjšin, ki se povezujejo v koordinacijo (KVPNM GZ).

Nastop Veronike Tadine. Foto: Irena Šonc

Že 15. prireditev v organizaciji KVPNM GZ zapored je zbila tokrat v znamenju 70. obletnice sprejetja splošne deklaracije človekovih pravic in glasbe: igrali in peli so predstavniki albanske, bošnjaške, češke, črnogorske, makedonske, srbske in judovske manjšine. Spremljali smo nastope na harmoniki, kahonu, klavirju, kavalu. Slovensko narodno manjšino je predstavila študentka na zagrebški glasbeni akademiji, sicer doma iz Krškega, **Veronika Tadina** s skladbo Sonata za harfo, 1. in 2. stavek. V polni dvorani so bili tudi predstavniki veleposlaništev držav, katerih manjšine živijo na Hrvaškem. Iz slovenskega veleposlaništva je bil navzoč pooblaščen minister, ekonomski svetovalec **Bernard Šrajner**. V imenu zagrebškega župana je sodelujoče in občinstvo pozdravila namestnica vodje urada za medkrajevno in mednarodno sodelovanje ter spodbujanje človekovih pravic **Elizabeta Knorr**. Predsednik KVPNM GZ **Dušan Mišković** je izpostavil dobro sodelovanje z Mestom Zagreb in najavil manjšinske volitve leta 2019. Pozdravne besede je izrekel tudi predsednik Sveta za narodne manjšine RH **Aleksandar Tolnauer**. Po prireditvi je sledila pogostitev, ki tudi tokrat ni minila brez prijetnega druženja in izmenjave izkušenj med pripadniki narodnih manjšin. (akm)

Svetovni dan človekovih pravic obeležujemo 10. decembra. Na ta dan leta 1948 je bila v Parizu sprejeta splošna deklaracija človekovih pravic. Dokument zapisuje skupen ideal vseh ljudstev in narodov z namenom, da bi vsi organi družbe in posamezniki razvijali spoštovanje teh pravic in svoboščin ter zagotovili njihovo splošno priznanje in spoštovanje.

Kaj piše v tožbi Slovenije zoper Hrvaško?

V uradnem listu Evropske unije je bil 5. novembra objavljen povzetek tožbe, ki jo je Slovenija vložila zoper Hrvaško zaradi nespoštovanja arbitražne rzsodbe o meji med državama.

Slovenija, ki jo v postopku zastopa **Maja Menard**, sodišču Evropske unije predlaga, naj ugotovi, da je Hrvaška kršila dva člena pogodbe EU, uredbo o skupni ribiški politiki, schengenska pravila o gibanju oseb prek meja ter direktivo o vzpostavitvi okvira za pomorsko prostorsko načrtovanje. Sodišču predlaga, naj od Hrvaške zahteva takojšnje prenehanje kršitev in ji naloži plačilo stroškov postopka.

Šest tožbenih razlogov

1. V prvem tožbenem razlogu Slovenija navaja, da Hrvaška z enostranskim nespoštovanjem arbitražne rzsodbe zavrača spoštovanje pravne države, ki je temeljna vrednota EU.
2. Po drugem tožbenem razlogu Hrvaška z nespoštovanjem arbitražne rzsodbe Sloveniji preprečuje celovito izvajanje suverenosti nad nekaterimi deli njenega ozemlja ter krši dolžnost lojalnega sodelovanja z EU in s Slovenijo. Poleg tega Hrvaška Sloveniji onemogoča, da bi na svojem celotnem kopenskem in morskem ozemlju izvajala pravo EU.
3. Tretji tožbeni razlog Hrvaški očita kršenje uredbe o skupni ribiški politiki. Ureditev vzajemnega dostopa, ki se za Hrva-

Intervju

Polkovnik Robert Klinar: Šolanje v Zagrebu je bila zame velika in lepa izkušnja

Povod za pogovor z našim rojakom Robertom Klinarjem – Mekom je generalštabno šolanje, ki ga je junija letos uspešno zaključil na zagrebški vojni šoli Bana Josipa Jelačića na Hrvaškem vojaškem učilišču.

Poklicno pot je začel leta 1991, ko se je na Jesenicah pridružil teritorialni obrambi med slovensko osamosvojitveno vojno. Kot pripadnik Slovenske vojske (SV) je sodeloval v mirovnih misijah v BiH in na Kosovu. Od leta 2014 je bil poveljnik vojašnice Boštjan Kekec na Bohinjski Beli in poveljnik 132. gorskega polka, od novembra pa je na Generalštabu SV v Ljubljani. Rodil se je leta 1969 v družini uspešnih in znanih alpskih smučarjev. Tudi sam je uspešno tekmoval za smučarski klub Jesenice, večkrat se je odlično odrezal tudi na svetovnih smučarskih prvenstvih vojakov. Je član Združenja vojaških gornikov Slovenije in Zveze veteranov vojne za Slovenijo.

Mladost je preživel na Planini pod Golico, zdaj pa s soprogo **Sandro** ter hčerkama **Laro** in **Zojo** živi na Bledu, kjer so si ustvarili dom.

■ **Kakšno je sodelovanje med Slovensko vojsko in Hrvaško vojsko (HV)? Lahko navedete kakšen dober primer?**

SV in HV zgledno sodelujeta že od osamosvajanja v letu 1991, kasneje se je samo še nadgrajevalo in posebej okrepilo v času

ško in Slovenijo uporablja od 30. decembra 2017, 25 ribiškimi plovilom vsake od držav omogoča prost dostop do teritorialnega morja druge države, kot je bilo razmejeno po mednarodnem pravu, torej z arbitražno razsodbo.

4. V četrtem tožbenem razlogu je navedeno, da Hrvaška krši tudi uredbo iz leta 2009 o vzpostavitvi nadzornega sistema za zagotavljanje skladnosti s pravili skupne ribiške politike in izvedbeno uredbo iz leta 2011. Hrvaški ribiči v spremstvu hrvaške policije izvajajo ribolov v slovenskih vodah, hrvaški organi pa slovenskim ribičem, ko lovijo v slovenskih vodah, ki si jih lasti Hrvaška, izrekajo globe. Hrvaška Sloveniji onemogoča izvajanje nadzora v vodah pod njeno suverenostjo in jurisdikcijo.
5. Po petem tožbenem razlogu Hrvaška ne priznava meje, določene z arbitražno mejo, kot skupno mejo, ki je hkrati tudi zunanja meja EU, zaradi česar Slovenija ne more zagotavljati zadovoljivega varovanja schengenskih meja.
6. V šestem tožbenem razlogu piše, da Hrvaška z zavračanjem arbitražne razsodbe krši tudi direktivo iz leta 2014 o vzpostavitvi okvira za pomorsko prostorsko načrtovanje.

Obravna pred sodiščem EU bo javna, pred dodeljeno sestavo sodišča in generalnim pravobranilcem.

Nepotrebni stroški?

Od konca leta 2017, ko je Slovenija začela implementirati arbitražni sporazum, je bilo pred hrvaškimi organi sproženih 184 postopkov proti slovenskim ribičem, ki v skladu z navodili vlade v Ljubljani upoštevajo z arbitražo določeno mejo v Piranskem zalivu. Za pravno pomoč ribičem je Slovenija do začetka letošnjega novembra namenila že več kot 34 tisoč evrov. *(jpt/sta)* 🗨️

približevanja Hrvaške Natu in EU. Sodelovanje danes poteka na vseh ravneh, od strateškega do operativnega in taktičnega. Izmenjujemo si znanja in izkušnje, zlasti vsega, kar se naučimo pri izvajanju nalog doma in na operacijah kriznega odzivanja. Odraz dobrega sodelovanja in zaupanja je prav napotitev častnikov in podčastnikov SV v najvišje oblike izobraževanja v vojaških izobraževalnih ustanovah na Hrvaškem.

■ Kako je potekalo vaše izobraževanje v Zagrebu?

Generalštabno šolanje je najvišja oblika šolanja za višje častnike. Poteka po programu, ki je primerljiv s tistimi, ki se izvajajo v ostalih državah članicah Nata. Šolanje je trajalo eno šolsko leto, in sicer dva semestra, v skupnem trajanju deset mesecev. V dvajseto generacijo generalštabnega šolanja smo bili, poleg častnikov HV vključeni tudi

Roberta Klinarja je slovensko obrambno ministrstvo večkrat odlikovalo. Diplom o opravljenem izobraževanju na Hrvaškem je prejel 21. junija v Vukovarju, iz rok hrvaške predsednice Kolinde Grabar Kitarović. Foto: HVU Zagreb

Na obrambnem področju: sodelovanje za pet!

Obrambna ministra Slovenije in Hrvaške Karl Erjavec in Damir Krstičević sta na srečanju v Ljubljani 8. novembra največ pozornosti namenila dvostranskemu sodelovanju in varnostnim izzivom.

Erjavec je izpostavil, da državi v letošnjem letu izvajata 49 skupnih projektov, od tega jih 22 poteka v Sloveniji, 27 pa na Hrvaškem. Poudaril je, da sta obe državi postavljeni pred enake varnostne izzive, kot so množične migracije, naravne nesreče, terorizem. »Varnost ni več sama po sebi umevna,« je dejal Erjavec. Napovedal je, da bo Slovenija v Natov center za usposabljanje helikopterskih posadk v Zemunik napotila dva pripadnika Slovenske vojske (SV). O dobrem sodelovanju govorijo tudi izmenjave na področju izobraževanja; v nadaljevanju objavljamo pogovor s polkovnikom **Robertom Klinarjem**, ki se je šolal v Zagrebu.

S področja obrambe dodajamo izstopajočo informacijo iz Slovenije, da je konec novembra nova načelnica Generalštaba (SV) postala generalmajorka **Alenka Ermenc**, prva ženska na svetu na tako visokem položaju.

častniki sosednjih in prijateljskih držav. Izobraževanje je bilo dokaj zahtevno, saj je od slušateljev zahtevalo veliko mero predhodnega znanja, ki se je nadgrajevalo in apliciralo na nove varnostne grožnje in okoliščine, v katerih živimo danes. Izobraževanje je potekalo po principu kabinetnega učenja, nadgrajenega s tematskimi delavnicami in študijskimi potovanji po Hrvaški in tujni (Italija). Krona izobraževanja so bile štabne vaje na nivoju strateškega vodenja obrambnih sil v primeru kriznega upravljanja.

Med izobraževanjem v Zagrebu je obiskal tudi Slovenski dom; na fotografiji na pogovornem večeru slovenske veleposlanice Smiljane Knez 31. januarja. Foto: akm

■ Kako so vas na šolanju sprejemali hrvaški kolegi in ostali sošolci?

Odnos sošolcev in osebja šole je bil na visoki profesionalni ravni. Na šolanju smo si izmenjali izkušnje, pridobljene na svojih vojaških poteh. Hrvaški kolegi so resnično dobro poskrbeli, da je bilo počutje in bivanje pripadnikov tujih vojsk v času šolanja na najvišjem nivoju. Skratka, počutil sem se dobrodošlega in spoštovanega.

■ Kaj ste pridobili s tem šolanjem?

Šolanje v Zagrebu je bila zame res velika in lepa izkušnja. Poleg nadgradnje vojaškega znanja in pridobitve formalne podlage sem pridobil ustrezne kompetence, ki so potrebne za mojo nadaljnjo karierno pot v SV. Ena od večjih pridobitev pa so nova poznanstva, ki so se razvila v prava prijateljstva. *(jpt, akm)* 🗨️

Koliko se naša skupnost vidi in sliši v programih slovenske javne RTV?

V okviru Radiotelevizije Slovenija (RTVS) v tretjem mandatu deluje Komisija za Slovence v sosednjih državah, ki se ukvarja z vprašanjem večje navzočnosti vsebin o dejavnosti in življenju slovenskih narodnih skupnosti v Italiji, Avstriji, na Madžarskem in Hrvaškem. Kakšna so pričakovanja?

Komisija pod vodstvom dr. **Janka Malleja** je na drugi seji 22. oktobra razpravljala predvsem o dopolnitvah programske-produkcijskega načrta (PPN) za leto 2019. Generalni direktor RTVS **Igor Kadunc** je predstavil osnutek, v poznejši razpravi pa med drugim poudaril nujnost upoštevanja skupnosti v vseh štirih državah. Kot je povedala v.d. direktorica TVS **Natalija Gorščak**, ne bo večjih sprememb, vsebine, ki so predmet komisije, pa bi veljalo integritati v dnevno-informativne oddaje, sicer

pa so na to temo napovedani tudi dogovori z Uradom Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu. Kot je dejal direktor Radia Slovenija **Miha Lamprecht**, bodo ohranili dosedanje vsebine in upoštevali vse pripombe, dr. Janko Malle pa je menil, da bi morali natančneje opredeliti vlogo regionalnih centrov Koper in Maribor.

Novic iz Hrvaške bolj malo

Na seji se je znova pokazalo, kako malo smo Slovenci na Hrvaškem – če ne šteje-

mo radijske oddaje Sotočja –, zastopani v programih RTVS. Resnici na ljubo, leži del odgovornosti tudi na sami skupnosti oz. njenih organizacijah. Da je manj informacij s Hrvaške, je opozorila tudi varuhinja pravic gledalcev in poslušalcev RTVS **Ilinka Todorovski** in med drugim predlagala možnost izmenjave s HRT, ki je med drugim že ustvaril izjemne dokumentarce o pripadnikih slovenske manjšine. Tudi urednica oddaje Sotočja **Mateja Železnikar** meni, da so teme iz sosednjih držav zanimive in polne pozi-

SLO CRO Poslovni klub

Saša Muminović: Več kot bo projektov, bolj bomo zanimivi!

Predstavljamo predsednika kluba slovenskih in hrvaških gospodarstvenikov s sedežem v Zagrebu. Saša Muminović to dolžnost opravlja od maja 2018.

■ Kako bi za bralce Novega odmeva strnili vašo poklicno pot?

Sem član uprave AquafilSLO in AquafilCRO, ki sta članici skupine Aquafil Italija. Živim v Sloveniji, kjer sem aktiven v Združenju delodajalcev Slovenije in član Skupščine Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije. Sem tudi pooblaščen forenzik za računovodstvo. Leta 2014 sem prejel nagrado za najboljšega menedžerja Združenja CROMA. Objavil sem okoli šestdeset znanstvenih in strokovnih člankov in bil leta 2015 imenovan za višjega znanstvenega sodelavca.

■ Kakšni so vtisi po letu in pol vodenja SLO CRO Poslovnega kluba? Kakšni so vaši cilji?

Klub je neprofitno združenje, ki deluje že 16 let. Položaj predsednika SLO CRO Poslovnega kluba zahteva tudi precej aktivnosti v okviru kluba. In tudi na splošno velja, da je uspešnost kluba odvisna od

zavzetosti vseh, ki tam delamo. Želimo si, da bi klub postal bolj prepoznaven v širši slovenski in hrvaški gospodarski javnosti in da bi bil čim bolj dejaven v povezovanju obeh gospodarstev, zlasti na področjih, kjer priložnosti sodelovanja še niso dovolj izkoriščene. Naš cilj je tudi, da privabimo več gospodarstvenikov, saj je priložnosti in nalog veliko, vse pa terjajo čas. Ob tem je članstvo zelo heterogeno, v različnih gospodarskih dejavnostih pa so tudi interesi različni. Več kot bo projektov, bolj bomo zanimivi za širši krog podjetij.

■ Podjetja se soočajo s problemom, ki ga prinaša trend izseljevanja na Hrvaškem in v Sloveniji – kako lahko to komentirate. Obstaja rešitev?

To je težko komentirati, zlasti če pomislimo, da ni dolgo, ko smo govorili o brezposelnosti in pomanjkanju delovnih mest. Zdaj se soočamo s pomanjkanjem delovne sile. Po drugi strani pa vemo, da

Saša Muminović. Foto: Zagorje International

se ekonomija v Evropi ohlaja in lahko se zgodi, da bomo spet v težavah. Od držav se pričakuje, da področje trga delovne sile uredijo do te mere, da trg dela po-

tivnih zgledov ter da bi sodelovanja nasploh moralo biti več. Korak naprej pri poročanju o in za slovenske skupnosti v sosednjih državah pa je storjen s portalom Slovenci v sosednjih državah (svsd.rtvlo.si), ki pa bi si na portalu MMC RTVS zaslužil vidnejše mesto.

Na seji sem predlagala, naj se oddajam o slovenski skupnosti v Italiji, Avstriji in na Madžarskem na TV Slovenija doda (vsaj eno) tudi s Hrvaške in naj se novice iz te države pogosteje vključujejo v oddaje RTVS. Predlagala sem, da se v PPN uvrstita pomembni obletnici, 90 let KPD Slovenski dom iz Zagreba in 10-letnica izbirnega pouka slovenščine po modelu C na reški OŠ Pečine. Zavzela sem se tudi za nadaljnje izobraževanje novinarjev, ki bi poročali o življenju slovenske skupnosti na Hrvaškem.

Marjana Mirković za Sopotja 🗣️

stane bolj prožen. V Sloveniji se na tem področju pripravlja novi zakon, po katerem bodo lahko upokojenci delali tudi po upokojitvi.

■ Živite v Sloveniji. Kakšno je tam življenje?

V Sloveniji sem 16 let in ne bi ostal, če mi ne bi bilo všeč. Tukaj sem si ustvaril družino in brez zadržkov lahko rečem, da je življenje v Sloveniji lepo.

■ Naj bralcem Novega odmeva še povemo, da ste napisali knjigo.

Ja, res je. Človek razmišlja o različnih stvareh in doživetjih. K enim dogodkom se v mislih nenehno vrača. Napisal sem eno zgodbo in potem še eno in dejansko se je tako začelo. In tako je nastala knjiga z naslovom »Kratke priče od aprila do travnja«. Predstavil sem jo junija v Zaboku, na katerega sem vezan poslovno in ga dobro poznam, pomagali so mi prijatelji. **Nikola Krstić** je par zgodb prebral na način, kot zna samo on. Upam, da bomo knjigo v Zagrebu lahko predstavili januarja.

Vesna Vukšinić Zmaić 🗣️

105. obletnica rojstva

Zagrebška leta Gabrijela Stupico izstrelila v slikarsko nebo

Za Gabrijela Stupico, enega najbolj priznanih likovnih umetnikov v slovenskem (in tudi nekdanjem jugoslovanskem) prostoru, je bil Zagreb odločilno ustvarjalno okolje: tu je študiral in slikal polnih 15 let, od vpisa na akademijo leta 1931 do konca druge svetovne vojne leta 1946. Številna njegova dela so v hrvaških zasebnih zbirkah.

Rodil se je pred 105 leti, 21. marca 1913 v Dražgošah, takrat še Avstro-Ogrski, na pragu prve svetovne vojne. Njegovi biografi pišejo, da so ga ključno zaznamovali vojna, pomanjkanje, zgodnja izguba matere Ivanke (roj. Jelenc) in strogost očeta Ivana, ki je bil učitelj in ravnatelj šole v Mošnjah pri Radovljici. Tudi Gabrijel je obiskoval to šolo, nato pa ga je oče pri desetih letih poslal v Ljubljano, kjer je nekaj časa živel sam v internatu. V Ljubljani je obiskoval tudi gimnazijo in se takoj po maturi leta 1931 kljub očetovemu nasprotovanju vpisal na Umetniško akademijo v Zagreb. Tam se je zelo navezal na učitelja Ljuba Babića, ki ga je imel za najbolj nadarjenega v generaciji.

Na študiju med letoma 1931 in 1937 so bili njegovi profesorji tudi drugi priznani hrvaški slikarji: Marin Tartaglia, Maksimilijan Vanka, Jozo Kljaković in Omer Mujadžić. V Zagrebu je kot samostojni slikar deloval do odhoda v Ljubljano po osvoboditvi. Tam je bil od leta 1946 redni profesor slikarstva, med letoma 1955 in 1957 pa tudi rektor Akademije za likovno umetnost. V Ljubljani je tudi umrl, 19. decembra 1990.

Strm vzpon med najboljše

Stupičevo umetniško delovanje delimo na tri obdobja: realistično v Zagrebu in

Ljubljani (1937-1950), prehodno med letoma 1950 in 1952, temno ali ekspresionistično med letoma 1953 in 1956 ter svetlo obdobje novih odkritij leta 1957. Njegov slikarski razpon sega od naturalističnega Trompe L'oeil, s katerim enakovredno tekmuje z mojstri 15. in 17. stoletja, do L'art Bruta, modernega likovnega ustvarjanja. Stupičeve risbe so vse brez izjeme nastale kot priprava za slikarska dela. Uveljavljal se je tudi kot scenograf (inscenacije del M. Ravela in F. Poulenca v ljubljanski Operi (leta 1961). Razstavljal je doma in v tujini.

Je med redkimi slovenskimi umetniki, ki je kar trikrat prejel Prešernovo nagrado (1948, 1950 in 1957). Med pomembnejšimi priznanji so še Jakopičeva nagrada na reškem Salonu leta 1956, na Reki) in jugoslovanska nagrada Salomona R. Guggenheima leta 1970. Na prvem jugoslovanskem trienalu likovne umetnosti leta 1961 v Beogradu je prejel zlato plaketo. Obiskoval je številna evropska mesta in razstave, ponekod tudi ustvarjal, od Benetk in Pariza do Prage in Ženeve.

Med njegovimi učenci so bili številni vidnejši slovenski slikarji in grafiki: Ive Šubic, Janez Šibila, Milan Bizovičar, Marjan Dovjak, Savo Sovre, Izidor Urbančič, **Andrej Jemec, Bogdan Meško, France Slana, Floris Oblak, Mire Cetin, Marko Šušteršič.**

Freska Betlehem v cerkvi v Remetah. Foto: P.J.

Gabrijel Stupica: Atelje, (1962), tempera na platnu, Moderna galerija Ljubljana. Foto: Dejan Habicht, Matija Pavlovec. Foto: Z dovoljenjem Moderne galerije, Ljubljana. Vir: MMC RTV SLO

Sljeme: Kristus v hrvaški zgodovini s cerkvenimi in državnimi veljaki (arhiv župnišča).

Sljeme: Mati Božja z Jezusom v veri in življenju hrvaškega naroda (arhiv župnišča).

Dediščina na Hrvaškem

V župnijski cerkvi Marijinega vnebovzeta v zagrebških Remetah (v sklopu nekdanjega pavlinskega samostana iz leta 1272) je Stupica še kot študent naslikal presveto trojico na gornji del oltarja in fresko Betlehem v niši desno od oltarja. V cerkvi je še nekaj umetnin slovenskih avtorjev: glavni oltar je delo klesarja Janeza Kuše iz Ljubljane, retabl s čudodelnim kipom Matere Božje Remetske pa delo

slovenskih pavlincev Toma Jurjeviča in Pavla Beline iz leta 1490.

V kapelici Matere Božje sljemenske kraljice Hrvatov na zagrebški Medvednici sta pustila trajni pečat dva priznana slovenska likovna umetnika: kipar Radoje Hudoklin (1896-1959) je avtor reliefa iz orehovega lesa Mati Božja z Jezusom (Gospa od Puta) in hrvaških zgodovinskih grbov iz slovenske hrastovine na stropu kapelice. Gabrijel Stupica pa je izdelal freski v tehniki »fresco buono

– čista freska«, na levi je motiv Kristusa v hrvaški zgodovini s cerkvenimi in državnimi mejniki, na desni pa Mati Božja z Jezusom v veri in življenju hrvaškega naroda.

Zagrebška Moderna galerija hrani slike Portret s prijateljem in Tihožitje, Umetniška galerija v Dubrovniku sliko Ženska v rdečem, Galerija sodobne umetnosti v Zagrebu pa slike Miza z igračami, Deklica s pajčolanom, Miza in modri pajčolan.

Polona Jurinić

Obletnica

Prva svetovna vojna: to je bila klavnica!

Svet je letos obeležil stoletnico konca velike vojne, v kateri je bilo ubitih 10 milijonov vojakov in 7 milijonov civilistov. V tej klavnici so umirali tudi slovenski in hrvaški fantje ter njihove družine v bližini front, taboriščih in v zaledju. V Pulju so se 16. novembra spomnili, kakšno je bilo mesto pred vojno in po njej.

Spominski dan pod skupnim naslovom Slovenci in Pulj v času habsburške monarhije so pripravili Mestna knjižnica Pulj, Osrednja knjižnica Celje in društvo Istra Pulj, častno pokroviteljstvo pa je prevzelo slovensko veleposlaništvo v Zagrebu.

Uvodoma je veleposlanica **Smiljana Knez** v spremstvu namestnice puljskega župana **Elene Puh Belci** in predsedni-

ce društva Istra **Danice Avbelj** položila venec pri spominski plošči na mornariškem pokopališču v spomin slovenskih avstro-ogrskih vojakov, padlih v 1. svetovni vojni. Nato so v prostorih Galerije društva Istra odprli razstavi Pulj pred prvo svetovno vojno in Celjski 87. pehotni polk«. Pri polaganju venca in

Veleposlanica na mornariškem pokopališču v Pulju. Vir: FB veleposlaništva.

odprtju razstave je zapel zbor Encijan. Program je sklenil zgodovinar **Andrej Rahten** s predavanjem o življenjski poti kontraadmirala Alojza - Vjekoslava Šusteršiča. Predaval je v puljski knjižnici,

Zanimivo

Približno osemdeset mornarjev slovenskega in hrvaškega rodu je kot del posadke staroavstrijskega rušilca Kaiserin Elisabeth preživel več kot pet let v ujetništvu na Japonskem, v taborišču Aonohara blizu današnjega mesta Kobe. Med ujetniki je bil tudi znameniti hrvaški častnik, prvi po-

veljnik avstro-ogrskega mornariškega letalstva, Viktor Klobučar, ki je bil zadolžen za repatriacijo. V ujetništvu je tudi slikal (slika zajeta s spleta, predavanje **Boštjana Bartalaniča** na Univerzi Nova Gorica: Jugoslovanski vojni ujetniki na Japonskem v času prve svetovne vojne, 1914–1919).

Za naše knjižne molje

Zakaj Frana Milčinskega še danes z užitkom beremo?

Pojmi butec, butalec, butalski so vsem znani. Prijeli so se tako zelo, da so jih sprejeli v Slovar slovenskega knjižnega jezika. »Krivec« za to je Fran Milčinski (1967-1932), eden redkih slovenskih humorističnih pisateljev.

Tri knjige Frana Milčinskega svetujem v branje. Najprej njegove Butalce. Zbirko smešnih zgodb, ki so jih doživljali prebivalci Butal. Butale so izmišljen kraj, ki leži »tri ure hoda za pusto nedeljo«. Butalci, torej prebivalci tega kraja, se imajo za zelo pametne in pomembne, nič jim ne manjka, le pameti nimajo prave in so v resnici precej omenjeni. Butalca najdeš kadarkoli in kjerkoli. Aktualni so to tudi danes, 120 let po izidu, pri nas in tudi v svetu. Takšnim zgodbam se nasmejemo in se ob njih večkrat tudi zamislimo.

Zanimivo branje so tudi zgodbe Fridolina Žolne (to je bil tudi psevdonim Frana Milčinskega), ki so po njegovih lastnih besedah nastale v oddelku za nekadilce na vlaku za Zagreb. Iz Ljubljane v Zagreb je potoval pogosto, saj je bil kot pravnik imenovan v tako imenovani Stol sedmerice. To je bilo v prvi Jugoslaviji

sodišče najvišje stopnje, ki je odločalo o zadevah na ozemlju današnje Slovenije. Iz dogodkov v družinskem, kulturnem in političnem življenju je Fran Milčinski spletel imenitne smešne in resne zgodbe.

Njegov poklic in družbena angažiranost pa sta prispevala tudi k izbiri snovi za tretjo knjigo, ki jo priporočam, in sicer za povest Ptički brez gnezda o zapuščenih in zanemarjenih otrocih v tedanjih časih.

V svojih delih Milčinski realistično opisuje življenje, kakršno je bilo pred skoraj stoletjem, resnico opisuje tudi zabavno in s pravo mero humorja.

Darija Stantić

kjer je nekoč stala pehotna vojašnica Franca Jožefa I.; v njej je bil nameščen tudi znameniti celjski 87. pehotni polk.

Strahotne žrtve

Čeprav na ozemlju današnje Hrvaške niso potekale vojaške operacije, je prebivalstvu zelo občutilo veliko vojno. Kar 60 tisoč prebivalcev Pulja in okolice so zaradi varnosti vojaškega pristanišča leta 1915 prisilno izselili v begunska taborišča v Avstriji, Češki in Sloveniji.

Slovence pa je vojna prizadela tako kot posameznike kot narod. Množično so umirali na frontah, v zaledju, izgnanstvu in internaciji. Čez del slovenskega ozemlja je potekala fronta; deset tisoči prebivalcev z obeh strani soške fronte so bili razseljeni v taborišča po Italiji, Avstriji in Ogrski. Z avstro-ogrsko vojno naj bi na bojišča prve svetovne vojne odšlo okoli 160.000 vojakov iz slovenskih dežel, torej Štajercev, Kranjcev, Korošcev, Primorcev in Istranov. Umrlo jih je okoli 35 tisoč, samo na soškem bojišču okoli tri tisoč. Po vojni je v slovenskem delu Kraljevine SHS živelo 11 tisoč vojnih invalidov, okoli 30 tisoč vojnih vdov pa je moralo poskrbeti za okoli 50 tisoč vojnih sirot. (vrs/jpt)

Anketa

Zakaj hodim na pouk slovenskega jezika?

V prejšnji številki Novega odmeva smo poročali, da je zanimanje za učenje slovenščine v tem šolskem letu večje kot kdaj koli prej. Zakaj? O tem smo vprašali udeležence pouka.

Željka Grbac: „Z leti se je moja slovenščina skrčila na raven razumevanja. Ko moram govoriti, mi zmanjkujejo besede, naglas je napačen. Pogosto grem v Slovenijo s svojimi prijatelji iz Hrvaške. Takrat slovenščino potrebujem samo, ko naročam hrano in pijačo. Vendar mi to ni dovolj. Rada bi se pogovarjala o veliko temah in govorila slovenščino brez napak.“

Tina Medančič: „Rada bi izboljšala svojo slovenščino. Mama je Slovenka in bi se rada v slovenščini pogovarjala z njo in drugim sorodstvom.“

Miljenka Mihaljević-Mose: „Rada hodim na tečaj slovenščine, saj je to redka priložnost v Zagrebu za pogovor v mojem maternem jeziku. Redko hodim v

Slovenijo, družine nimam več, sorodniki so pokojni, obiskujem le še Žale v Ljubljani. Vseeno ne želim opustiti materinščine. Upam, da se bosta moji vnukinji tudi naučili slovenščine, enako kot to zna tudi moj sin.“

Rolando Nikčević: „Po več kot tridesetih letih članstva v Slovenskem domu sem letos začel hoditi na tečaj pouka slovenskega jezika. Moje govorjenje slovenščine je kar dobro, ker sem se pogosto pogovarjal z mamo Ivanko, in tudi ob vsaki priložnosti med Slovenci na Hrvaškem ali v Sloveniji sem hotel govoriti slovensko. Moja slaba stran sta slovnica in pisa-va. Upam, da mi bo pouk omogočil, da bom pisal s čim manj napakami.“

Irena Stanko: „K slovenskemu pouku hodim, ker bi rada govorila slovenščino brez napak, kadar grem v hribe in se tam pogovarjam s prijatelji iz Slovenije, ki tudi hodijo v hribe. Sicer mislim, da je dobro znati govoriti slovenščino, ker smo vendar sosedje.“

Patricija Šumi: „Moj oče je rojen v Sloveniji in zaradi tega sem se vpisala na tečaj slovenščine. Za zdaj slovenščino samo razumem, manjka mi besedni zaklad.“

(MB)

Kulturna dogajanja

Od stripa prek oljke do e-knjig in koprodukcij

Zelo pestro in raznovrstno kulturno sodelovanje na obeh straneh meje tokrat predstavljamo v kronološkem vrstnem redu – od oktobra do decembra.

Tinta se razlije v strip: Od 2. do 14. oktobra je v Ljubljani, Kranju in Koprniku potekal festival stripa Tinta. Slovenski ljubitelji so spoznali tudi velika imena hrvaškega stripa: **Helena Klakočar, Ireno Jukić Pranjić, Darka Macana** in **Daliborja Talajića**.

Nagrada Rajku Grliću: Ob robu filmskega festivala Poklon viziji, ki je med 15. in 22. oktobrom potekal v sedmih slovenskih in italijanskih mestih na goriškem območju so hrvaškemu režiserju **Rajku** so podelili častni doktorat Univerze v Novi Gorici. Slovesnost so zaokrožili s projekcijo njegovega filma *Ustava Republike Hrvaške*. **Modernizirane Kresnice v Ljubljani:** V Meštem gledališču ljubljanskem so 17. oktobra uprizorili *Kresnice* hrvaške dramatičarke

Tene Štivičič. Avtorica je dramo napisala po naročilu zagrebskega gledališča ZKM, kjer jih je prvi režiraj **Janusz Kica**. Predstavo v Ljubljani je režirala **Nina Rajić Kranjac**.

Izposoja slovenskih e-knjig: Za obiskovalce tečaja slovenskega jezika v knjižnici v Karlovcu je 18. oktobra potekalo izobraževanje za izposojanje e-knjig iz sistema Biblos. Navodila sta podali knjižničarki **Maja** in **Alenka** iz knjižnice Miran Jarc Novo mesto. Tečaj slovenščine se izvaja ob finančni pomoči Urada vlade RS za Slovene v sosednjih državah in po svetu.

Odrsko slovo Vlatke Oršanić: Slovensko-hrvaška sopranistka, prvakinja SNG Opera in balet Ljubljana, je z recitalom na domačem odru 27. oktobra obeležila 40-letnico umetniškega ustvarjanja, z njim pa se poslovila od ljubljanskega opernega ansambla. Vlatka Oršanić se je rodila leta 1958 v Zaboku, operno petje je študirala na ljubljanski glasbeni akademiji, kjer je kasneje tudi predavala. Kot redna profesorica solo petja deluje tudi v Zagrebu.

Na Borštniku tudi hrvaška beseda: V Mariboru je oktobra potekal 53. Festival Borštnikovo srečanje. Borštnikov prstan za življenjsko delo je prejel igralec **Janez Škof**. V mednarodnem programu je sodelovalo gledališče ZKM s predstavo *Črna mati zemla* v režiji **Dore Ruždjak Podolski**.

Prva klapa filmskih koprodukcij: Večkrat nagrajevani slovenski filmski režiser **Damjan Kozole** je oktobra začel snemati celovečerni film *Polsestra*. Scenarij so napisali Kozole, **Urša Menart** in **Ognjen Sviličić**. Med koproducenti je hrvaški Propeler film. Novembra pa so v Ljubljani začeli sne-

mati celovečerec z naslovom *Korporacija* režiserja **Mateja Nahtigala**. Med koproducenti je Jaako dobra produkcija iz Hrvaške. **Slovesnost v Kućibregu:** Obiskovalci

iz Hrvaške, Italije in Slovenije so 4. novembra počastili 74. obletnico bitke pri Kućibregu, ko je v bojih proti nemškemu okupatorju leta 1944 padlo več kot 120 partizanov iz vseh treh držav. Pred proslavo v Kućibregu so delegacije v neposredni bližini v kraju Hrvoji v Sloveniji prav tako položile vence na grobnici.

Okupacijske meje v Sloveniji: V avli ljubljanske Filozofske fakultete je bila med 7. novembrom in 5. decembrom na ogled razstava o več kot 560 kilometrih okupacijskih mej v Sloveniji med drugo svetovno vojno. Razstava odgovarja na vprašanje, kako so mejo doživljali ljudje ob porečjih Mure, Save, Sotle in Kolpe, ki so jih z žicami, minskimi polji in stražnimi stolpi delili nacistični, fašistični in ustaški režimi.

Somrak bogov na gostovanju v Zagrebu: Drama SNG Maribor je 7. novembra gostovala v HNK Zagreb s predstavo *Somrak Bogov* v režiji hrvaškega režiserja **Daliborja Matanića**. Gre za gledališko priredbo znamenitega filma *Luchina Viscontija* iz leta 1976; besedilo je po filmskem scenariju

Osvrt

Janez kaže: Pivo je dobro za kosti

Suradnjom Zagrebačkog glumačkog ateljea i Teatra Exit nastala je predstava Voliš li me? (8. studenoga, osvrt na izvedbu 11. studenoga) u režiji Janeza Vajevca i dramaturgiji Andreja Vajevca, koju u komornom prostoru Studija Teatra Exit (Zagreb, Gundulićeva 37) izvode Vesna Tominac-Matačić (Ana) i Žiga Čamernik (Janez).

Uvodna scena prikazuje nju kako mijesi tijesto, a njega kako nervozno negoduje jer se ona nije držala dogovora da četvrtkom zajedno ručaju: njih dvoje i sin Ivica. Netrpeljivost koja, bez vidljivog razloga, zrači iz svake njihove riječi i geste, prerasta u uzajamnu bujicu psovki. Ono što je Ani u fazi zaljubljenosti bilo simpatično, Janezov slovenski naglasak u hrvatskim riječima odjednom postaje „okidač“ za ljutnju. Njezino pitanje o ljubavi, Janez doživljava kao provokaciju: „Jesam li došao doma ili na sud?“. Iskorak u prošlost prikazuje fazu njihove opčinjenosti, koju svakodnevica

pomalo glode. Dolazi do razvoda, sin živi s majkom i redovito komunicira s ocem. Njih dvoje također kontaktiraju, ali najmanja sitnica potiče svađu (Janez predbacuje Ani da gura sina prema ženskastom ponašanju, dok se ona zgraža kako on sinu daje pivo, što Janez opravdava riječima: „Pivo je dobro za kosti“!). Kako predstava odmiče, Ana i Janez postaju pomirljiviji (naročito kad pomažu sinu), a završna scena predstave je doista duhovit zaokret. Tekst je vrlo životan i prepoznatljiv, osobito muškom djelu publike, jer Žiga Čamernik vrlo prirodno i bez ikakvih pretjerivanja iznosi pro-

Vesna Tominac-Matačić u ulozi Ane i Žiga Čamernik u ulozi Janeza. Foto: www.wish.hr

bleme suvremenog muškarca, „razapetog“ između posla i obitelji (dakle, to nije samo ženska boljka, premda jest drukčija). Njegov hrvatski je odličan, dakako obojan melodijom slovenskoga jezika, što bi možda trebalo biti naglašenije u trenucima kad se naljuti ili uzruja! Iako u Sloveniji nije nepoznat, Čamernik je meni predivno glumačko otkriće (naročito me se dojmilo pojašnjenje o dobrobiti pive). Vesna Tominac-Matačić

napisal hrvaški dramatik **Ivor Martinić** **Baletna interpretacija Smrti v Benetkah**: Koreografinja **Valentina Turcu** je 8. novembra na odru SNG Maribor premierno predstavila novo baletno stvaritev *Smrt v Benetkah*. Balet po motivih istoimenske novele Thomasa Manna in z glasbo Gustava Mahlerja je nastal v koprodukciji z baletom HNK v Zagrebu.

Slovenske barve na Zagreb Film Festivalu: Na festivalu so med 11. in 18. novembrom predvajali približno 100 filmov v več tekmovalnih in spremljevalnih programih. Na ogled sta bila tudi filma **Martina Turka** *Dober dan za delo* in **Petra Bratuše** *Gajin svet*.

Predavanje: 1918 je bila prelomnica v zgodovini: Na Hrvaškem inštitutu za zgodovino v Zagrebu je bila 15. novembra strokovna konferenca na temo *Razpad Avstro-Ogrske in iskanje novih rešitev*. Sodelovali so zgodovinarji Hrvaškega inštituta za zgodovino in Inštitut za novejšo zgodovino iz Slovenije.

Zaščita oljčnega olja: 17. novembra so se oljkarji z obeh strani meje so se sporazumeli, da bosta Slovenija in Hrvaška pripravili skupno vlogo za zaščito oljčnega olja iz slovenske in hrvaške Istre z imenom Istra. Leta 2015 sta državi z zaščitenim označbo porekla skupaj že zaščitili istrski pršut. Letos maja so hrvaški in slovenski čebelarji pripravili skupno vlogo za zaščito istrskega medu, razmišlja pa se tudi o pripravi skupne vloge za zaščito istrskega sira.

Stanka Herak in jpt/sta 🍏

u početnim je scenama patetična, što je dobra protuteža Janezovom racionalizmu ali je ipak malo previše plačljiva (tekst je zapravo takav). Kasnije se pomiče prema prirodnom načinu, ali uvijek pomalo na granici bolećivosti. Ono što je kod oboje izvrsno u gestualnom smislu (metoda braće Vajevca) jest prepoznatljivost svih radnji bez uporabe rekvizita, a pritom se ne prelazi u puko oponašanje. Dva stolca i stol, svjetlo kroz prozor odnosno na scenu (**Saša Fistrić**) i odlična prateća glazba (**Zvonimir Dusper**) za podcrtavanje zbivanja, dovoljni su za odgovarajući ambijent.

Ljubav nas možda zaskoči kao ubojica iz grma, kako to opisuje Bulgakov, ali je krhke strukture pa s njom valja blago i postojano – predstava *Voliš li me?* to pokazuje na duhovit i promišljen način.

Olga Vujović 🍏

V spomin Darji Lobnikar Lovak

Jeseni nas je zapustila članica Slovenskega doma Darja Lobnikar Lovak, slikarka, kiparka, risarka in karikaturistka.

Rodila se je 5. septembra 1948 v Ljubljani, kjer je končala gimnazijo, nato pa se preselila v Zagreb, kjer je leta 1970 diplomirala na Višji šoli za aranžiranje in dekoracijo. Izpopolnjevala se je na tečajih slikarstva, tapiserije, keramike in kiparstva na Pantovčaku in Rokovem parku. Leta 1997 je končala tečaj stripa in animacije v Zagreb filmu.

Bila je članica Hrvaškega društva naivnih umetnikov Zagreb (HDNU), Hrvaške skupnosti samostojnih umetnikov Zagreb (HZSU) in Društva likovnih samorastnikov Slovenije. Samostojno je razstavljala od leta 1985 v Zagrebu, Osijeku, Ljubljani, Ženevi, Begunjah na Gorenjskem, Trebnjem. Od leta 1983 je redno sodelovala na

Taboru likovnih samorastnikov v Trebnjem, za kar je leta 2017 na 50. Mednarodnem taboru prejela tudi zahvalo.

Od leta 1996 je bila zvesta članica Slovenskega doma. Redno je obiskovala prireditve, tudi potem, ko se je preselila v Ljubljano. V Slovenskem domu je razstavljala leta 1997 in 2002. Zadnjič sva se srečali prav v prostorih našega društva, 23. februarja 2011, na predstavitvi hrvaškega prevoda Jurčičeve Kozlovske sodbe v Višnji Gori, ki ga je obogatila s svojimi prepoznavnimi ilustracijami.

Umrila je 21. novembra, zadnje slovo od naše Darje pa je bilo 28. novembra na Plečnikovem pokopališču Žale v Ljubljani.

Polona Jurinić 🍏

In memoriam

Stanko Jančič (1932–2018)

Akademski kipar Stanko Jančič je umrl 23. oktobra v Zagrebu. V 87. letu je odšel tiho, kakor je tudi živel.

Ko smo februarja 2012 v Slovenskem domu pripravljali razstavo štirih zagrebških likovnih umetnikov slovenskega rodu (**Jordan, Medvešek, Jančič, Kraškovič**), sem ga večkrat obiskala v njegovem ateljeju v Meduličevi ulici in spremljala, kako je oblikoval poprsni kip kardinala Franja Kuharića. To delo povezuje duhovno veličino, samozatajevalnost in skromnost ter nežnost in toplino značilnega kardinalovega nasmeha. Druženja so trajala dve leti. Prišel je čas, ko ga ni bilo več v ateljeju.

Stanko Jančič se je rodil v Zagrebu, 2. maja 1932, materi Mariji Riegler iz Velikih Lašč. Diplomiral je na zagrebški Akademiji likovnih umetnosti (1956), kjer je bil od leta 1981 in do upokojitve leta 2002 zaposlen kot predavatelj. Do leta 1961 je

bil sodelavec mojstrske delavnice Antuna Augustinčiča. Med letoma 1962 in 1967 je živel v Gvineji, kjer so nastali številni portreti iz granita. Bil je član skupine Biafra. Po ekspresionističnem obdobju se je vrsto let posvečal hiperrealizmu; iz poliestra je oblikoval »naturalistične« figure in ženske podobe »z erotičnim prizvokom«. V 70-ih letih se je odločil za gib, za »lomljenje gmot«, za skulpturno obliko, ki jo je dojemal »kubistično« in skozi strukturo volumna. Ustvaril je več skulptur v prostoru.

Razstavljal je na številnih in samostojnih razstavah doma in po svetu, med drugim v Slovenskem domu (*Slovenski krog v Zagrebu*, 1996). Za svoje stvaritve je prejel številne nagrade. Pokopali so ga 26. oktobra na zagrebškem pokopališču Mirogoj.

Vladimir Dodig Trokut (1949–2018)

V 70. letu življenja je 3. septembra umrl Vladimir Dodig Trokut, hrvaški umetnik svetovnega slovesa, rojen 4. aprila 1949 v Kranju.

Zapomnili si ga bomo ne le kot ustvarjalca, zbiralca umetnin, galerista, arhivista, filmskega umetnika, donatorja in mistik, ampak tudi kot ustanovitelja prvega svetovnega Anti-muzeja. Zbral je okoli pol milijona artefaktov, med katerimi so mnogi pozabljeni uporabni predmeti iz nedavne zgodovine; večino je mogoče videti na spletni strani (anti-

-muzej.com), predmeti pa so shranjeni na 35 lokacijah na Hrvaškem in v drugih državah. Zapisan je v mnogih enciklopedijah in leksikonih. Organiziral je okoli 700 razstav, akcij, predstav in performansov, dobro ga je poznala tudi slovenska publika. Zase je govoril, da je deklarirani anarhist.

Polona Jurinić 🍏

Ne pozabimo slovenskih jedi

Fižolova potica? Fižol zmore vse!

V enem od projektov, ki oživljajo slovensko kulinarčno tradicijo, je nastala kuharica Andreje Škrabec Fižol, ki so nam jo ob proslavi dneva reformacije v Slovenskem domu podarili člani Zavoda Parnas, med drugim tudi partnerji v projektu. Knjiga je res zanimiva in poučna!

Odogodku poročamo na uvodnih straneh Novega odmeva, tukaj pa se ustavljamo ob kuharici. Iz nje izvemo, da je fižol hrana, ki jo vidimo, vohamo, okušamo... in tudi slišimo! V knjigi so zbrani številni recepti, od tradicionalnih do sodobnih, najbolj pa so me prevzeli »sladki« recepti. Če imate radi fižol, ga uporabite še na sodoben način in za prihajajoče praznike pripravite namesto orehove, lešnikove ali rožičeve - fižolovo potico, torto in še kaj... Fižol zmore vse!!! Jejte malo, pa tisto dobro... Dober tek!

Fižolova potica

Testo: ½ kg moke, ½ žličke soli, 250 g kuhanega belega fižola (1 srednje velika pločevinka), 2 dl toplega mleka, 40 g svežega kvasa, 3 rumenjaki, 50 g raztopljenega masla (pa še malo za pekač), 2 žlici ruma, 60 g sladkorja, 1 vaniljev sladkor.

Namaz: ½ kg kuhanega rdečega fižola (1 velika pločevinka), 2 žlički mletega ingverja, 150 g sladkorja, 90 ml goste kisle smetane (toliko, da je namaz lepo mazav).

Priprava testa: Za kvasni nastavek v skodelici zmešamo kvas, 2 žlici moke, žlico sladkorja in 1 dl toplega mleka. Dobro pomešamo, da dobimo gosto zmes ter pokrijemo in postavimo na toplo za 15 minut. Kuhan fižol fino pretlačimo, najlažje bo, če ga zmeljemo v sekljalniku. Moko presejemo v posodo in jo posolimo. Premešamo. Pri nizki temperaturi pogrejemo preostalo mleko do telesne temperature, vanj vmešamo rumenjake, dodamo rum, maslo, vaniljev sladkor in navaden sladkor ter dobro premešamo, da se sestavine med seboj povežejo in je zmes enakomerno topla. V sredino moke naredimo jamico, vanjo nalijemo vzhajan kvasac, dodamo bel zmešan fižol in tekoče sestavine. Z leseno kuhalnico umešamo rahlo testo, ki se loči od posode in kuhavnice. Na koncu ga z rokami

še malo pregnetemo in oblikujemo v rahel hlebček. Tako pripravljeno testo pokrijemo s prtičem in postavimo na toplo, da vzhaja za kakšno uro, naraste naj na dvojno prostornino.

Priprava namaza: Prve tri sestavine: kuhan rdeči fižol, sladkor in mleti ingver v sekljalniku zmešamo v gladko, gosto maso. Na koncu dodamo kislo smetano, ki jo nežno primešamo masi, saj ne želimo, da je masa pretekoča.

Priprava potice: Vzhajano testo na pomokanem prtju ali mizi razvaljamo v velik pravokotnik 1-2 mm debeline. Tako razvaljano testo nato premažemo s pripravljenim nadevom in tesno zvijemo v obliko. Pečico razgrejemo na 170°C. Potičnik namažemo z maslom in rahlo pomokamo. Preden potico postavimo v model, konce zavite potice odrežemo z ročajem lesene kuhavnice tako, da dobimo dva mala štruklja (pri nas jim rečemo odtrgančki). S tem bomo dobili lepo odrezan osrednji del potice, ki ga skrbno sestavimo v modelu v lep krog. Dolžina zavitega testa mora biti tako dolga, kolikor meri notranji spodnji rob modela. Model s testom postavimo na toplo, ponovno pokrijemo s prtičem in počakamo, da še enkrat vzhaja. Medtem, ko čakamo, da potica ponovno vzhaja, spečemo štruklja v poprej segreti pečici. Štruklji naj se pečejo dobrih 30 minut, ravno toliko časa, da potica v modelu lepo vzhaja. Ko je potica v modelu vzhajala, jo nežno prepikamo po površini z iglo in jo pečemo uro in 10 minut pri 170°C. Da potica ni pri vrhu preveč zapečena, jo lahko zadnje pol ure pokrijemo z alu-folijo. Ko je potica pečena, jo vzamemo iz pečice, pokrijemo s suhim prtjom in pustimo kakšno uro, da se ohladi. Nato potico zvrnemo na podlago, na kateri jo bomo rezali in jo po vrhu posujemo s sladkorjem v prahu.

Marjeta Trkman Kravar

Recept in fotografiji povzeti iz knjige Fižol, str. 164-166

Rudolf Maister: Plemeniti Turopoljci

Semenj bil je v Veliki Gorici.
Kupcev in mešetarjev obilo
po dobiček je prišlo.
Pilo se je dosti, dosti se tržilo.

Dirindaj in šum je bil ko v panju.
Med šatori belimi sred blata
zdaj Slovenca je Hrvat,
zdaj Slovenec spet krepko prevpil Hrvata.

Največ gneče bilo je na trati,
kjer med kljuse mršave na kolce
kmetiči privezali
črne tolste so ščetince Turopoljce.

»Moje kupi! Žal ne bo ti, pravim!
Glej, kako so zdravi in debeli —
v dimniku imel boš pleč
in v obilni kopaš lahko se zabeli!«

Krik in vik. Že drugi zgrabi kupca:
»Pusti ga! Lažnik je, le da zine!
Sploh j e pa samo baron —
moje kupi, jaz sem — grofje rodovine!«

(Poezije, 1904)

Klara Žel: Dobro nam došel prijatelj!

Oh, kje so nam ta mlajša leta
Skupaj s pesmijo preživeta?
Ali leta svoje dajo
Tudi nagajati znajo!
Ali hvala Bogu, da se še srečamo
In skupaj s pesmijo
proslavimo naše prijateljstvo.
Naj pesem živi
In daleč okrog doni.
Pesem ljudi zbližuje
Pa tudi razveseljuje.
Živeli še vsi skupaj v miru,
Zdravju in veselju
Še dalje v prijateljstvu
In z dobrim glasom še za petje.
Tu je naš dom
Naš drugi dragi dom.

(Pesem je avtorica Klara posvetila pevcem in obiskovalcem koncerta zborov iz Globokega in MePZ Slovenski zbor.)

Irena piše

Moji biseri (in kaj ti sploh so)

Včasih rečemo ali naredimo nekaj, kar zagotovo ne bi, če bi malo bolj razmislili, vendar je največkrat jezik hitrejši od pameti in tako nastane „biser“. Vsak človek ima takšne „bisere“, nekateri več, nekateri manj, nekateri majhne, nekateri velike, se pa najdejo tudi „kapitalci“.

Pred kratkim sem bila v družbi in pogovor je tekel prav o tem: kaj je kdo v življenju naredil ali rekel, da je nastal takšen „biser“. Slišale so se vsakršne zgodbe, jaz pa sem s prijatelji delila svojega »kapitalca«, ki je star že ohoho let, je pa po mojem še vedno največji. Torej, bilo je takole: Takoj po diplomi sem se zaposlila v administraciji. Približno en teden po zaposlitvi me je direktor prosil, če bi za nekaj dni menjala tajnico, ki si je zlomila nogo in je bila na bolniški. Moja prva naloga je bila skuhati kavo za direktorje, ki bodo prišli na kolegij. Nisem vedela, koliko jih bo prišlo, torej koliko kav moram skuhati, pa sem skuhalo en velik lonec kave, pa naj se najde, če je treba, naj tudi ostane. In tako je tudi bilo. Ko so ti direktorji začeli prihajati, sem vsakemu ponudila kavo in vse je bilo v redu, dokler me ni nekdo vprašal, ali sem vedela, da bo prišlo toliko ljudi, ker sem skuhalo toliko kave. In takrat je moj jezik, ki se ni

mogel tako hitro povezati s pametjo, rekel: „Ne, ne, nisem vedela, ampak jaz sem doma s kmetov in mi vedno toliko skuhamo, da ostane še za svinje“. To je bilo sicer res, doma smo imeli dva prašička in pri kuhanju je bilo vedno rečeno, da če bo kaj ostalo, bomo dali svinjam. No, ta direktor me je malce čudno pogledal, jaz pa sem zardela in se začela znojiti... Kar mislite si, kaj je pomislil, nova uslužbenka, pa tako predrzna, surova, neolikana, ne vem, kaj še ne... Pozneje smo postali veliki prijatelji, ampak ta biser je bil leta uvrščen med anekdote v podjetju.

Niger, Nigerija, Niagara

Drugi takšen „biser“ je še iz gimnazije. Pri osemnajstih mi je bila šola na zadnjem mestu (tako kot večini „najstnikov“) in priznam, da sem se učila zelo malo ali pa nič, saj za to ni bilo časa. In tako se je zgodilo, da smo imeli v šoli »tiho vajo« iz zemljepisa. Naslov naloge

je bil Nigerija, kar smo se menda učili pred nekaj dnevi. Za pomoč smo lahko uporabljali zemljevid. Priznam, da nisem imela pojma, ampak s pomočjo zemljevida sem napisala: Nigerija je država v Afriki, glavno mesto Nigerije je Niger, glavna reka je Niger, največja znamenitost Nigerije pa Niagarski slapovi!!!! Naslednji dan smo dobili ocene, profesorica pa je rekla: »Trideset let sem profesorica, prebrala sem že najrazličnejše neumnosti, ampak največja doslej je, da so na reki Niger v Nigeriji Niagarski slapovi. Se pa ne morem spomniti, kdo je to napisal.« Jaz pa sem v sebi molila, da se ne bi spomnila, da sem to napisala jaz, saj se bom morala odseliti iz Kočevja. Še danes sem ji hvaležna, da se ni mogla ali ni želela spomniti, kdo je to napisal. Biserov je bilo še mnogo, iz njih bi lahko naredila kar veliko ogrlico, ampak za sedaj bo tudi to kar dovolj.

Irena Hribar Pavlović

Trajen spomin na Rudolfa Maistra

V tokratni številki Novega odmeva obširno pišemo o junaštvu slovenskega generala Rudolfa Maistra. Po njem so poimenovani številne ulice, trgi, mostovi v kar 14 slovenskih mestih, na njegove zasluge opozarja več kot 40 spomenikov. Postavili so jih v krajih, kjer delujejo društva generala Maistra, združena v Zvezo društev general Maister. V Sloveniji je 27 takih društev. Nekaj spomenikov je izbral in fotografiral **Alojz Slavko Kramar**.

Doprski kip generala Maistra v Kadetnici Maribor, kiparka Martina Marenčič.

Na Maistrovem trgu, Maribor, avtorsko delo Vlaste Zorko.

Pred ministrstvom za obrambo, Ljubljana, avtor Boštjan Putrih.

V Kamniku, delo Antona Sigulina.

Pred železniško postajo, Ljubljana, avtor Jakov Brdar.

Na Ptuj, avtorica Metka Zupanič.

V Polenškaku pri Ptuj, delo Bojana Štineta.

V Svetem Tomažu pri Ormožu.

V Ljutomeru, delo Irene Brunec Tebi.